

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

Методичні рекомендації
до виконання та захисту кваліфікаційної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 24 «Сфера обслуговування»
спеціальності 242 «Туризм»
освітньо-професійної програми «Туризм»

Харків – 2024

Друкується за рішенням
Вченої ради факультету управління та
безпеки населення НУЦЗ України
Протокол № 4 від 19.09.2024 р.

*Рекомендовано кафедрою менеджменту
Протокол № 1 від 02.09.2024 р.*

Укладачі: д.держ.упр., доц. Леоненко Н.А., д.держ.упр., проф.
Поступна О.В., к. пед. наук, доц. Д.М. Тюріна.

Рецензенти:

Ахмедова О.О., д.держ.упр., доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу, Київський національний університет технологій та дизайну;

Матвейчук Л.О., д.держ.упр., доцент, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Методичні рекомендації до виконання та захисту кваліфікаційної роботи для здобувачів за першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 24 «Сфера обслуговування», спеціальності 242 «Туризм», освітньо-професійної програми «Туризм» / укладачі: Н. А. Леоненко, О.В. Поступна, Д.М. Тюріна. – Х. : НУЦЗУ, 2024. – 81 с.

Визначено мету, завдання, дескриптори Національної рамки кваліфікації, результати навчання і компетентності з виконання та захисту кваліфікаційної роботи спеціальності 242 «Туризм», а також етапи виконання роботи та обов'язки керівника та здобувача вищої освіти.

Наведено вимоги до вибору та затвердження теми і керівника кваліфікаційної роботи, виконання, оформлення та захисту роботи на кафедрі менеджменту факультету управління та безпеки населення Національного університету цивільного захисту України. Описано процедуру захисту кваліфікаційної роботи.

Надано орієнтовну тематику кваліфікаційних робіт, критерії оцінювання та рекомендований перелік джерел.

Для здобувачів, які навчаються за рівнем вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 242 «Туризм».

© НУЦЗУ, 2024 рік
© Леоненко Н.А., Поступна О.В.,
Тюріна Д.М., 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ОПИС ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	8
1.1. Мета виконання кваліфікаційної роботи	8
1.2. Завдання виконання кваліфікаційної роботи	8
1.3. Опис виконання та захисту кваліфікаційної роботи	9
1.4. Дескриптори Національної рамки кваліфікації щодо виконання та захисту кваліфікаційної роботи	10
1.5. Результати навчання та компетентності з виконання та захисту кваліфікаційної роботи	11
1.5.1. Програмні компетентності.....	11
1.5.2. Програмні результати навчання.....	12
2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	14
3. ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ І КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	15
4. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	17
5. ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКИЙ ЙОГО ВИКОНУЄ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ	22
5.1. Обов'язки керівника	22
5.2. Обов'язки здобувача.....	23
6. ПЕРЕВІРКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА НАЯВНІСТЬ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ	24
7. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	26
7.1. Загальні положення	26
7.2. Структура кваліфікаційної роботи.....	26
7.3. Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи.....	26
8. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	35
8.1. Загальні вимоги	35

8.2. Нумерація	36
8.3. Ілюстрації	36
8.4. Таблиці	38
8.5. Формули	39
8.6. Посилання	40
8.7. Переліки	41
8.8. Додатки	42
8.9. Список використаних джерел.....	42
8.10. Правила цитування	42
9. ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	44
9.1. Підготовка до захисту	44
9.2. Процедура захисту	47
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	49
10.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами виконання та захисту кваліфікаційної роботи	49
10.2. Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами оформлення кваліфікаційної роботи та супровідних документів до неї.....	49
10.3. Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами виконання кваліфікаційної роботи.....	51
10.4. Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами захисту кваліфікаційної роботи.....	53
11. РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	55
ДОДАТКИ.....	63
Додаток А. Зразок оформлення заяви.....	64
Додаток Б. Зразок оформлення титульного аркуша кваліфікаційної роботи.....	65
Додаток В. Зразок оформлення завдання до кваліфікаційної роботи .	66
Додаток Г. Зразок оформлення анотації кваліфікаційної роботи	68
Додаток Д. Зразок оформлення відгуку керівника кваліфікаційної роботи.....	69
Додаток Е. Зразок оформлення рецензії на кваліфікаційну роботу.....	70
Додаток Ж. Зразок оформлення довідки про впровадження	

результатів дослідження.....	71
Додаток З. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи	72
Додаток К. Зразок оформлення вступу кваліфікаційної роботи	73
Додаток Л. Зразок оформлення висновків кваліфікаційної роботи.....	74
Додаток М. Зразок подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи.....	77
Додаток Н. Приклади бібліографічних записів у списку використаних джерел	78

ВСТУП

Відповідно до Закону України «Про освіту» і Національної рамки кваліфікації, здобуття освіти на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань і практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю. Обов'язковою умовою підготовки кваліфікаційних кадрів за обраною спеціальністю є виконання письмових робіт кваліфікаційних рівнів.

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти (далі – здобувач) – це індивідуальне завдання науково-дослідницького, організаційного, технічного, творчого чи проектно-конструкторського характеру, яке виконується здобувачем на завершальному етапі його навчання й є однією з форм атестації шляхом виявлення теоретичних і практичних знань, вміння їх застосовувати у процесі розв'язування конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних та виробничих завдань. Виконання та захист кваліфікаційної роботи здобувачів, які здобувають освіту за спеціальністю 242 «Туризм», передбачено структурно-логічною схемою підготовки фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Туризм».

Програма виконання та захисту кваліфікаційної роботи визначається:

- Законом України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII;
- Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII;
- Законом України «Про авторське та суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3792-XII;
- Національною рамкою кваліфікацій від 25 червня 2020 р. № 519;
- Галузевим стандартом вищої освіти України за спеціальністю 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» для першого (бакалаврського) рівня освіти (затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1068);
- наказом НУЦЗ України «Про введення в дію Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України» від 07.07.2023 р. № НС-143/88;
- наказом НУЦЗ України про затвердження «Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій щодо атестації осіб, які здобувають освітній ступінь бакалавра та магістра в Національному університеті цивільного захисту України» від 17.06.2021 р. № 113;
- Кодексом академічної доброчесності Національного університету цивільного захисту України від 26.01.2022 р.;

— освітньо-професійною програмою «Туризм» (за спеціальністю 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування», перший рівень вищої освіти, ступінь – бакалавр); навчальним планом та іншими нормативними документами.

Тематика та порядок виконання кваліфікаційних робіт визначається кафедрою менеджменту факультету управління та безпеки населення НУЦЗ України з урахуванням актуальних наукових і практичних питань за спеціальністю 242 «Туризм».

Кваліфікаційні роботи та супровідні документи до них після захисту передаються кафедрою менеджменту до архіву НУЦЗ України в паперовому та електронному вигляді, де вони зберігаються відповідно до вимог чинного законодавства. Кваліфікаційні роботи заносяться також і до репозитарію НУЦЗ України.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ОПИС ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Мета виконання кваліфікаційної роботи

Мета виконання кваліфікаційної роботи: дослідження актуальних теоретичних і практичних проблем у сфері рекреації і туризму, виявлення рівня професійно-психологічної готовності майбутнього фахівця щодо практичної діяльності при постановці та вирішенні конкретних завдань в сфері туристичної індустрії; здатність випускника використовувати професійні знання та вміння під час проведення теоретичного дослідження, вибору адекватних методів аналізу бізнес-процесів у туристичній сфері, розроблення рекомендацій щодо їх вдосконалення та закріплення в управлінських рішеннях.

1.2. Завдання виконання кваліфікаційної роботи

Основними завданнями виконання кваліфікаційної роботи є:

- поглиблення, систематизація та закріплення знань, набутих в процесі освітньої діяльності за освітньо-професійною програмою «Туризм»;
- розвиток навичок та вмінь здійснення інформаційно-аналітичної, проектно-дослідницької діяльності для вирішення прикладних проблем тематики дослідження;
- опанування теоретичними знаннями за темою роботи на основі вивчення та систематизації сучасної спеціальної літератури українських і зарубіжних авторів, проведення її критичного аналізу, узагальнення історичного та гносеологічного аналізу;
- розвиток умінь вести науковий пошук, узагальнювати різні точки зору, методичні підходи, концепції, чітко аргументувати власну точку зору з досліджуваної проблеми;
- набуття вмінь адаптації теоретичних положень, методичного інструментарію, викладеного в спеціальній літературі, передового досвіду науковців та практиків до умов діяльності об'єкту дослідження;
- закріплення практичних навичок проведення досліджень, формування його методичного забезпечення – з урахуванням сутності поставленої проблеми та обмежень, що мають тісний зв'язок з діяльністю об'єкту дослідження;
- опанування навичками логічного, аргументованого та послідовного обґрунтування висловленої пропозиції стосовно проблеми, що вирішується,

проведення планових і прогнозованих розрахунків на базі сучасного методичного забезпечення, оцінювання ефективності висловленої пропозиції;

— оволодіння системним підходом, сучасною методологією, методичним інструментарієм та технологічними прийомами обґрунтування власних пропозицій, оцінки їх наслідків, впровадження розроблених рекомендацій та пропозицій у практичну діяльність конкретного підприємства (організації, установи);

— діагностика ступеня підготовленості здобувача до практичної та дослідницької діяльності у галузі туризму.

1.3. Опис виконання та захисту кваліфікаційної роботи

Табл. 1 – Опис виконання та захисту кваліфікаційної роботи

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова компонента)	обов'язкова професійна	обов'язкова професійна
Рік підготовки	4-й	5-й
Семестр	8-й	9-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	7,5	7,5
- загальна кількість годин	225	225
Розподіл часу за навчальним планом:		
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	диференційний залік	диференційний залік

Виконання здобувачами кваліфікаційної роботи передбачено робочим навчальним планом за спеціальністю 242 «Туризм» після проходження переддипломної практики.

Захист кваліфікаційної роботи є атестацією здобувачів. Атестація відбувається після подачі готової кваліфікаційної роботи та документів до неї на кафедру та отримання допуску до захисту: для очної (денної) форми навчання – 43 тиждень (четвертий тиждень червня); для заочної (дистанційної) – 23 тиждень (перший тиждень лютого).

Виконання та захист кваліфікаційної роботи базується на матеріалах навчальних дисциплін обов'язкової професійної компоненти освітньо-професійної програми «Туризм». В основу програми виконання та захисту кваліфікаційної роботи покладені такі навчальні дисципліни, як: «Основи туризмознавства», «Краєзнавство, країнознавство та географія туризму», «Туроперейтинг», «Туристські ресурси України», «Інфраструктура туризму», «Організація екскурсійної діяльності», «Менеджмент з туризму», «Технології туристичної діяльності», «Рекреаційні комплекси світу», «Управління туристичними дестинаціями», «Бухгалтерський облік в туристичній діяльності», «Спеціалізований туризм».

1.4. Дескриптори Національної рамки кваліфікації щодо виконання та захисту кваліфікаційної роботи

У результаті виконання та захисту кваліфікаційної роботи здобувач повинен отримати:

знання:

— система загальнонаукових, спеціальних та професійних теорій туризмознавства;

— особливості написання науково-дослідницької роботи;

— методику наукових досліджень;

— сучасні тенденції розвитку туристичної індустрії;

уміння/навички:

— вміти працювати з джерелами, здійснювати пошук необхідної для дослідження інформації, вміти обробляти та аналізувати її;

— застосовувати сучасні методи аналізу;

— здатність виявляти оптимальні варіанти перспективного розвитку підприємств туристичної індустрії згідно з особливостями просторової організації, наявної ресурсної, інформаційно-комунікативної бази;

— набуття навичок з дослідницької роботи;

— вести документацію дослідження, користуватись довідковою літературою, технологічною і статистичною інформацією;

— провести відповідне емпіричне дослідження чи практичне впровадження відповідної наукової розробки;

— аналізувати особливості організації, управління та технології функціонування підприємств туристичної індустрії;

— використовувати географічну інформацію в практичній роботі щодо формування конкурентоспроможного туристичного продукту та підвищення якості туристичного обслуговування споживачів;

— виявляти основні фактори, що обумовлюють фактичний стан діяльності підприємств туристичної індустрії;

— розробляти та пропонувати науково обґрунтовані висновки та пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності підприємств туристичної індустрії;

— розвивати навички генерування нових ідей;

— набуття досвіду публічного виступу;

комунікацію:

— донесення ідей, проблем, власного досвіду та аргументації;

— збір, інтерпретація та застосування даних;

— взаємодія здобувача з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної праці;

відповідальність та автономію:

— здатність здобувача застосовувати знання та навички самостійно та відповідально;

— лідерство та відповідальність в процесі дослідження наукової проблеми, застосування методичних підходів до характеристики туристських ресурсів та туристичного продукту.

1.5. Результати навчання та компетентності з виконання та захисту кваліфікаційної роботи

1.5.1. Програмні компетентності

Відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм» для підготовки бакалавра в галузі знань 24 «Сфера обслуговування» за спеціальністю 242 «Туризм» в результаті навчання здобувачі повинні оволодіти такими програмними компетентностями:

інтегральна компетентність – здатність комплексно розв’язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності:

K06 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

K13 Здатність планувати та управляти часом.

професійні компетентності спеціальності:

- K15 Здатність та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.
- K16 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- K17 Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.
- K18 Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.
- K19 Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.
- K20 Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).
- K22 Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.
- K24 Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.
- K26 Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.
- K27 Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами. Уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.
- K28 Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного мислення та несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.
- K30 Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу.

1.5.2. Програмні результати навчання

- ПР01 Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.
- ПР02 Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.
- ПР03 Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

- ПР04 Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.
- ПР05 Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.
- ПР06 Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.
- ПР07 Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.
- ПР08 Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.
- ПР09 Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.
- ПР10 Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).
- ПР11 Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.
- ПР12 Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.
- ПР13 Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.
- ПР14 Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.
- ПР15 Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.
- ПР17 Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.
- ПР18 Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.
- ПР19 Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.
- ПР20 Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР21 Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.
- ПР22 Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Виконання здобувачем кваліфікаційної роботи відбувається в три етапи: підготовчий, основний та заключний.

Табл. 2 – Етапи виконання та захисту кваліфікаційної роботи

№ етапу	Назва етапу	Зміст
I	Підготовчий	Вибір напряму дослідження, уточнення теми роботи, прикріплення до керівника.
		Написання заяви на затвердження теми і керівника роботи.
		Отримання завдання на підготовку кваліфікаційної роботи та складання календарного плану, визначення етапів.
		Ознайомлення з вимогами до виконання кваліфікаційної роботи.
II	Основний	Збір та опрацювання навчально-методичної та наукової літератури за темою роботи.
		Збір інформаційно-аналітичного, статистичного матеріалу для написання другого розділу роботи, у тому числі під час проходження переддипломної практики.
		Виконання кваліфікаційної роботи.
		Участь у наукових конференціях, підготовка та публікація основних результатів дослідження.
		Отримання довідки про впровадження результатів дослідження за темою кваліфікаційної роботи (за результатами проходження переддипломної практики).
III	Заключний	Написання анотації до кваліфікаційної роботи.
		Перевірка кваліфікаційної роботи на відповідність вимогам щодо її оформлення (нормоконтроль).
		Перевірка роботи на плагіат.
		Отримання відгуку від керівника кваліфікаційної роботи.
		Отримання рецензії на кваліфікаційну роботу.
		Підготовка доповіді та презентації для захисту кваліфікаційної роботи.
		Отримання рішення кафедри про допуск до захисту на засідання екзаменаційної комісії.

3. ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ І КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тематика кваліфікаційних робіт визначається та затверджується

кафедрою менеджменту факультету управління та безпеки населення НУЦЗ України, яка є випусковою за освітньо-професійною програмою «Туризм». Тематика робіт розробляються з урахуванням актуальних наукових питань у галузі туризму та виконання важливих практичних фахових завдань.

Здобувачам надається право обрати тему кваліфікаційної роботи із запропонованого кафедрою менеджменту переліку тем. Орієнтовна тематика наведена у наступному розділі. Також здобувачам дозволяється запропонувати свою тему роботи, з обґрунтуванням доцільності її розробки. У таких випадках перевага надається темам, які продовжують розробку виконаної раніше здобувачем курсової роботи (проекту), або безпосередньо пов'язані з місцем майбутньої професійної діяльності здобувача.

Після того, як здобувач визначився з темою та керівником кваліфікаційної роботи, він пише заяву (Додаток А) на ім'я завідуючого кафедри із проханням затвердити тему кваліфікаційної роботи та призначити йому керівника. Обговорення тем кваліфікаційної роботи здобувачів і призначення керівників здійснюються на засіданні кафедри менеджменту та затверджуються її рішенням. За відсутності формальних перешкод, погоджені на засіданні кафедри теми кваліфікаційних робіт затверджуються наказом ректора НУЦЗ України і стають напрямом самостійної роботи здобувачів.

Тема кваліфікаційної роботи може бути змінена, але не пізніше ніж за три місяці до її захисту. У такому випадку здобувач пише заяву на ім'я завідувача кафедри, у якій обґрунтовує мотиви такої зміни. На засіданні кафедри приймається відповідне рішення та подається рапорт з проханням внесення змін до відповідного наказу ректора.

За невідповідності теми кваліфікаційної роботи вищевикладеним умовам, завідувач кафедри повертає заяву здобувачеві зі своїми зауваженнями і пропозиціями. У разі незгоди здобувача заява розглядається на найближчому засіданні цієї ж кафедри, де й приймається остаточне рішення.

Назва кваліфікаційної роботи має бути інформативною, лаконічною, стислою, відповідати обраній спеціальності та суті розв'язання наукової проблеми (завдання), вказувати на мету дослідження та його завершеність. Іноді для більшої конкретизації теми до її назви слід додати невеликий (4-6 слів) підзаголовок.

Стилістичне формулювання назви теми повинно бути ретельно проаналізованим. Тема має бути сформульована в одному розповідному реченні (не більше 12 слів). У назві не бажано використовувати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Необхідно уникати назв, що

починаються зі слів: «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...», «Дослідження деяких аспектів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» тощо – надмірно узагальнені формулювання не відображають суті питання.

Обрана тема кваліфікаційної роботи має відповідати таким вимогам:

- викликати професійний інтерес;
- збігатися зі сферою за фахом, викликати інтерес у замовника – організації, де планується майбутнє працевлаштування здобувача;
- передбачати наявність можливості проведення досліджень у конкретних реальних умовах під час проходження переддипломної практики та за час, відведений на виконання кваліфікаційної роботи;
- бути спрямованою на розкриття сутності досліджуваної проблеми та визначення засобів, шляхів, напрямів, механізмів її вирішення;
- не повинна виходити за межі спеціальності 242 «Туризм».

Основними характеристиками кваліфікаційної роботи є її актуальність, новизна та практична спрямованість.

Здобувачу необхідно дотримуватись визначених календарним графіком термінів виконання роботи. У разі дотримання здобувачем термінів подання кваліфікаційної роботи створюються умови для належного її рецензування, доопрацювання та підготовки до захисту. Ці терміни визначає керівник кваліфікаційної роботи. Здобувач зобов'язаний звітувати перед керівником про хід виконання плану виконання кваліфікаційної роботи не менше одного разу на місяць.

Керівник разом зі здобувачем розробляє індивідуальне завдання на підготовку кваліфікаційної роботи (Додаток В), після чого здобувач починає працювати.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Також здобувач має дотримуватись вимог нормативних документів щодо академічної доброчесності, персонально відповідати за наявність академічного плагіату.

4. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. Аналіз і організація просування туристичних послуг на ринок.
2. Аналіз провідних українських туроператорів, що спеціалізуються на круїзному та річковому туризмі.
3. Безпека туристичних подорожей: забезпечення на внутрішньому ринку та досвід міжнародного співробітництва.
4. Бренд-менеджмент туристичних дестинацій
5. Бухгалтерський облік продуктів туристичного оператора.
6. В'їзний туризм і методи його стимулювання.
7. Велосипедний туризм в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку.
8. Взаємозв'язок туристичного бізнесу та мережі громадського харчування.
9. Використання визначних об'єктів історико-культурної спадщини України у процесі побудови турів.
10. Використання глобальної комп'ютерної мережі Internet в туристичній діяльності.
11. Візовий режим як один з інструментів правового регулювання міжнародних туристичних потоків.
12. Водні рекреаційні ресурси України (області): стан, проблеми та перспективи.
13. Водосховища як особливий вид водних об'єктів для відпочинку і спорту.
14. Вплив туристичного бізнесу на розвиток економіки України.
15. Гостинність: закони, стратегія, тактика (на прикладі...).
16. Громадські регіональні організації у сфері туризму.
17. Державне регулювання туристичної діяльності в Україні.
18. Діловий туризм як перспективний напрямок розвитку туризму регіону.
19. Діяльність міжнародних організацій у сфері туризму.
20. Договірні відносини в туристичній діяльності: обліковий аспект.
21. Екологічна інфраструктура туризму в світі та в Україні: порівняльний аналіз.
22. Екскурсійна діяльність як чинник стійкого розвитку туристичної галузі.
23. Екскурсійний потенціал країн Європи та його вплив на розвиток туристичної галузі: досвід для України.
24. Екскурсійний потенціал та його вплив на розвиток туристичної

сфери держави (регіону).

25. Етнокультурне краєзнавство, його місце і роль в туризмі.
26. Загальна характеристика історико-культурного потенціалу України.
27. Зарубіжний досвід державного регулювання якості обслуговування в індустрії гостинності.
28. Зарубіжний досвід планування діяльності підприємств індустрії гостинності та туризму і можливість його використання у вітчизняній практиці.
29. Зарубіжний досвід розвитку туристичної галузі (на прикладі окремих країн) і можливості його використання в Україні
30. Імідж України в міжнародному туризмі.
31. Інноваційні технології організації просування і продажу продукту туристичної дестинації.
32. Інновації в розвитку туризму.
33. Інформаційні технології прийняття рішень в туризмі.
34. Інформаційні технології та їх роль у функціонуванні туристичної галузі.
35. Історичні аспекти туристичного краєзнавства.
36. Кількісні та якісні характеристики туристичних ресурсів.
37. Ключові фактори успіху на підприємствах соціально-культурного сервісу і туризму.
38. Компетенції персоналу підприємств індустрії гостинності та туризму: визначення, формування та моніторинг у процесі управління ними.
39. Концептуальні основи підвищення конкурентоспроможності туристичних дестинацій.
40. Концепції та види оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів.
41. Країна (назва країни) з високим рівнем розвитку туризму: стан та перспективи розвитку.
42. Ліс в системі природних рекреаційних ресурсів.
43. Маркетингова стратегія розвитку туристичних дестинацій.
44. Методи в туристсько-краєзнавчій діяльності та напрямки краєзнавчих досліджень.
45. Моделі організації готельного сервісу.
46. Монопрофільні та багатoproфільні туристські оператори українського ринку.
47. Мотивації персоналу як запорука успішної роботи підприємства (організації) соціально-культурного сервісу і туризму.
48. Нормативно-правове регулювання туристичної діяльності в Україні.
49. Облік зовнішньоекономічних операцій в сфері туризму.

50. Облік та аудит необоротних активів підприємств сфери готельного бізнесу.
51. Облік та оподаткування туристичного продукту та туристичних послуг.
52. Організація краєзнавства в Україні.
53. Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.
54. Організація обліку діяльності туристичного агента.
55. Організація харчування туристів у DESTИНАЦІЯХ.
56. Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування туристичного агента.
57. Особливості інтеграційних процесів у розвитку туристичних DESTИНАЦІЙ.
58. Особливості оподаткування діяльності туристичного оператора та туристичного агента і шляхи його оптимізації.
59. Особливості організації бухгалтерського обліку витрат та доходів туристичного оператора.
60. Особливості організації бухгалтерського обліку та аудиту запасів підприємств готельно-ресторанного бізнесу.
61. Особливості управління конкурентними перевагами економічної діяльності в туризмі.
62. Перспективи розвитку гірськолижного туризму в Україні (на прикладі Карпатського регіону).
63. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні (на прикладі Харківської області).
64. Пізнавальний туризм у Харківській області: сучасний стан і перспективи розвитку.
65. Подієвий туризм як інструмент формування конкурентоспроможності територіальних громад.
66. Політичне країнознавство як детермінант розвитку туризму.
67. Поширення та підвищення привабливості пішохідного туризму у Харківській області (або місцевості за вибором здобувача).
68. Правова диференціація сталого розвитку туризму в Україні.
69. Правове забезпечення державного регулювання ринку туристичних послуг України (на прикладі Причорноморського регіону).
70. Правове забезпечення державного регулювання у сфері туризму України (на прикладі Карпатського регіону).
71. Правове регулювання безпеки туристичних подорожей.
72. Правопорушення в туризмі: поняття, класифікація та шляхи

запобігання.

73. Предметно-сутнісна та діяльнісна класифікація туристичних ресурсів.

74. Природа як умова розвитку туризму.

75. Проблеми впровадження професійного туроперейтингу на ринку України.

76. Проблеми розвитку соціального туризму в Україні.

77. Проблеми та перспективи екскурсійної діяльності в Україні.

78. Проблеми та перспективи розвитку вітчизняної системи гостинності.

79. Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні.

80. Провідні туристські оператори вітчизняного ринку (туристські компанії) як інноваційні бренди України.

81. Провідні українські інсайдингові туроператори, характеристика, сучасні потреби, просування та реалізація.

82. Програме забезпечення туристських подорожей.

83. Промоушн-інструменти туроперейтингу туристичного ринку України.

84. Процес виникнення нових видів туризму: передумови, особливості правового регулювання та значення для галузі.

85. Регіоналізація в туризмі.

86. Рекреаційно-туристична привабливість туристичної дестинації.

87. Релігієзнавство, релігійний туризм та паломництво.

88. Рецептна туроператорська фірма як основний виробник специфічного туристського продукту України.

89. Розвиток внутрішнього і в'їзного туризму в Україні.

90. Розвиток спортивно-оздоровчого туризму в Україні.

91. Розвиток туристичної галузі як фактор ефективних економічних перетворень в регіоні.

92. Розробка і організація авторського екотуру (місцевості за вибором здобувача).

93. Соціальна інфраструктура туризму в Україні: стан та перспективи.

94. Соціально-економічні чинники та проблеми розвитку туристичної індустрії.

95. Сталий розвиток туристичної дестинації: принципи та механізми.

96. Стан та перспективи розвитку пам'ятко-охоронної справи.

97. Становлення краєзнавства як науки.

98. Стратегічне планування розвитку туристичних дестинацій в Україні.

99. Стратегія і проблематика розвитку готельного господарства.

100. Стратегія розвитку туристичної сфери України.
101. Сучасний стан та тенденції розвитку медичного туризму в Україні.
102. Сучасні можливості та перспективи розвитку національного туropolерейтингу (регіон на вибір).
103. Сучасні стратегії підготовки кадрів в індустрії туризму України.
104. Сучасні технології організації туристичної діяльності.
105. Технології створення атрактивних програм туropolерейтингу в Україні.
106. Технологія розробки, просування та збуту замовного туристичного продукту українського туropolерейтингу на туристичному ринку.
107. Транспорт як засіб забезпечення туристичної діяльності.
108. Туристичний потенціал спелеоресурсів України.
109. Туристичні кластери як основа конкурентної переваги розвитку регіону (на прикладі будь-якої області країни).
110. Туристська політика України: сучасний стан та перспективи розвитку.
111. Удосконалення правового механізму стратегічного планування у сфері туризму в Україні.
112. Формування і розвиток ринку рекреаційних і туристичних послуг України.
113. Формування моделі споживчої поведінки на ринку туристичних послуг.
114. Формування пакету екскурсійних послуг по Харківській області (або місцевості за вибором здобувача) за допомогою інформаційних технологій.
115. Формування та просування гастрономічного туру (місцевості за вибором здобувача).
116. Цивілізаційний підхід до вивчення країн сучасного світу.
117. Шляхи розвитку релігійного туризму в Україні (на прикладі Харківської області).
118. Якість туристичного обслуговування (готельного обслуговування).
119. Internet як засіб конкурентоспроможного розвитку туризму.
120. Smart city як сучасна туристична дестинація.

5. ОBOB'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЯКИЙ ВИКОНУЄ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

5.1. Обов'язки керівника

Персонально керівництво роботою здобувача з виконання та захисту кваліфікаційної роботи здійснюють призначені наказом ректора НУЦЗ України керівники. Керівниками кваліфікаційної роботи, як правило, призначають наукових / науково-педагогічних працівників, які викладають дисципліни обов'язкової професійної компоненти освітньо-професійної програми «Туризм», мають наукові публікації у галузі знань, що відповідають спрямованості та змісту кваліфікаційних робіт. Перевага надається тим науковим / науково-педагогічним працівникам, які працюють на випусковій кафедрі. Втім, за погодженням з випускаючою кафедрою, керівником роботи може бути й науково-педагогічний працівник іншої кафедри НУЦЗ України, які відповідають таким вимогам: мають науковий ступінь та/або вчене звання; мають досвід науково-педагогічної діяльності та керівництва здобувачами з виконання кваліфікаційної роботи, неодноразово брали участь у державній атестації випускників; викладають/викладали дисципліни обов'язкової професійної компоненти освітньо-професійної програми «Туризм».

Одному керівникові кафедра може доручити керівництво не більше ніж п'ятьма здобувачами. Обсяг навчального навантаження з керівництва кваліфікаційними роботами визначається згідно з встановленими в НУЦЗ України нормами. В процесі своєї роботи керівник кваліфікаційної роботи вивчає становище та перспективи розвитку науки за спеціальністю 242 «Туризм», рекомендує необхідну літературу та надає методичні рекомендації. Також він проводить бесіду із здобувачем по узгодженню теми, структури та етапів виконання кваліфікаційної роботи, здійснює безпосереднє, систематичне керівництво розробкою всіх її структурних елементів, розвиваючи при цьому у здобувача навички самостійної роботи, творчі здібності та ініціативу.

Основною формою керівництва кваліфікаційної роботи є індивідуальна консультація. Керівник роботи консультує здобувача з найбільш актуальних і проблемних питань обраної теми дослідження, рекомендує доступні літературні джерела. Ті питання, що достатньо розкриті в літературі, керівник рекомендує здобувачу проробити самостійно.

Також керівник кваліфікаційної роботи здійснює систематичну перевірку відповідності ходу роботи здобувача графіку і плану виконання роботи, розглядає виконану частину роботи, звертає увагу на недостатню глибину

опрацьованих питань. Перевіряє розділи кваліфікаційної роботи по мірі їх підготовки з метою недопущення помилок, які можуть привести до невиконання задач, надлишкове збільшеного обсягу, зниженого наукового рівня роботи. Сприяє участі здобувача в обговоренні та оприлюдненні основних результатів його дослідження.

Отже, керівник кваліфікаційної роботи:

- разом із здобувачем визначає та уточнює тему кваліфікаційної роботи;
- формулює та видає завдання для виконання кваліфікаційної роботи (Додаток В) та календарний план виконання роботи;
- рекомендує здобувачу необхідну наукову та спеціальну літературу за темою роботи;
- проводить консультації за встановленим графіком;
- контролює підготовку кваліфікаційної роботи, терміни та якість виконання окремих розділів і роботи в цілому;
- сприяє участі здобувача у наукових конференціях та публікації тез за результатами його наукових досліджень;
- у разі необхідності коригує графік і план виконання кваліфікаційної роботи;
- дає письмовий відгук на кваліфікаційну роботу (Додаток Д);
- перевіряє наявність усіх супровідних документів до кваліфікаційної роботи (Додатки В-Ж, М);
- перевіряє кваліфікаційну роботу і допомагає здобувачу підготуватись до його захисту.

5.2. Обов'язки здобувача

Здобувачу надається право вибору теми кваліфікаційної роботи з урахуванням рекомендацій кафедри. Обрана тема обговорюється з майбутнім керівником роботи зі складу наукових/науково-педагогічних працівників, визначених кафедрою. Здобувач може запропонувати свою тему з необхідним обґрунтуванням її розробки для відповідної галузі. Якщо здобувач не проявив необхідної ініціативи з вибору тем в указаний термін, завідувач кафедри менеджменту факультету управління та безпеки населення НУЦЗ України закріплює тему кваліфікаційної роботи за здобувачами та затверджує керівника роботи на свій погляд, але з урахуванням індивідуальних особливостей та ступенем їх підготовки. Здобувач разом складає календарний графік виконання кваліфікаційної роботи, передає його на розгляд і затвердження своєму керівникові. Здобувач зобов'язаний притримуватися визначеного графіку, всебічно, на високому науковому рівні має вирішувати всі питання плану, а також вказівки і рекомендації керівника кваліфікаційної роботи.

6. ПЕРЕВІРКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА НАЯВНІСТЬ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Академічний плагіат – це оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства під іменем особи, яка не брала участі в їх створенні.

Перевірка кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти та здійснюється в НУЦЗ України відповідно до:

- Закону України «Про освіту»;
- Закону України «Про вищу освіту»;
- Закону України «Про авторське та суміжні права»;
- наказу НЦЗУ «Про введення в дію Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України»;
- Кодексу академічної доброчесності НУЦЗ України.

Перевірка кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату проводиться з метою підвищення якості підготовки до державної атестації здобувачів у частині виконання ними кваліфікаційних робіт на випускних курсах усіх форм навчання.

Перевірка кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату проводиться по наявній базі даних їх електронних версій в НУЦЗ України.

Організація перевірки кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату проводиться шляхом представлення паперового та електронного варіанту роботи на кафедру менеджменту факультету управління та безпеки населення НУЦЗ України. Відповідальні особи за організацію і проведення перевірки кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату визначаються відповідними розпорядчими документами НУЦЗ України.

На електронному носії (флеш-диску) повинен бути лише один файл з кваліфікаційною роботою здобувача у форматі документ WORD (*.doc, *.docx). Паперовий варіант кваліфікаційної роботи має абсолютно співпадати з електронною версією на електронному носії. Подання на перевірку тільки текстової версії кваліфікаційної роботи за відсутності електронної версії, так і навпаки, не допускається.

Кваліфікаційна робота перевіряється на наявність академічного плагіату за поданням здобувача. За результатами перевірки кваліфікаційної роботи на предмет наявності академічного плагіату відповідальною особою робиться

запис на зворотній стороні титульного аркуша, ставиться дата і особистий підпис:

- електронна версія кваліфікаційної роботи відповідає паперовій;
- виявлена висока, середня або низька унікальність тексту із позначенням відповідних процентів.

Результатом перевірки кваліфікаційної роботи на предмет наявності академічного плагіату є виявлення ступеня її унікальності. При цьому може використовуватись така орієнтовна шкала (у відсотках до загального обсягу матеріалу):

- висока унікальність, кваліфікаційна робота допускається до захисту – 75-100 %;
- середня унікальність, кваліфікаційна робота потребує доопрацювання (за участі керівника роботи) та повторної перевірки – 50-74 %;
- низька унікальність, робота потребує додаткового розгляду на кафедрі, доопрацювання та повторної перевірки – 0-49 %.

У разі наявності низької унікальності тексту, за власним бажанням здобувача або на вимогу організаторів процесу захисту кваліфікаційної роботи на кафедрі менеджменту, робота доопрацьовується і проходить перевірку ще раз.

Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність академічного плагіату проводиться не пізніше 10 днів до визначеної дати її захисту. Перевірка в інші терміни визначається керівництвом НУЦЗ України.

Здобувач несе повну відповідальність за своєчасність проходження перевірки своєї кваліфікаційної роботи на предмет наявності в ній академічного плагіату.

У разі незгоди з результатами перевірки автор кваліфікаційної роботи, що перевірялася, має право на апеляцію. Апеляція подається особисто автором на ім'я ректора НУЦЗ України у триденний термін після оголошення результатів перевірки. У разі надходження апеляції, за наказом (дорученням) ректора НУЦЗ України створюється комісія для розгляду апеляції. Персональний склад членів комісії формується з досвідчених та авторитетних наукових та науково-педагогічних працівників НУЦЗ України. При розгляді апеляцій на результати перевірки кваліфікаційних робіт до складу комісії залучається представник органу студентського самоврядування. Апеляція розглядається апеляційною комісією у триденний термін з наступного дня після виходу наказу (доручення) ректора про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в наказі (дорученні). Висновки апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом.

7. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

7.1. Загальні положення

Кваліфікаційна робота вимагає від здобувача освоєння елементів науково-дослідної роботи. Після одержання теми кваліфікаційної роботи здобувач разом з керівником складають завдання та календарний графік виконання роботи.

Робота ведеться в такій послідовності:

- аналітичний огляд – пошук необхідної літератури, її вивчення, аналіз, конспектування та написання власне роботи;
- формування висновків роботи;
- оформлення роботи згідно вимог;
- публічний захист кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційну роботу потрібно здати керівнику на перевірку не пізніше ніж за 15 днів до його захисту.

За прийняті в роботі рішення, достовірність наведених даних, правильність висновків і пропозицій, а також за належне оформлення та представлення роботи у встановлений термін відповідає здобувач, як автор кваліфікаційної роботи.

7.2. Структура кваліфікаційної роботи

Структура та оформлення кваліфікаційної роботи дають змогу донести до читача ідею дослідження, його результати та висновки. Традиційно структура кваліфікаційної роботи містить:

- титульний аркуш (Додаток Б);
- завдання на підготовку кваліфікаційної роботи (Додаток В);
- зміст (Додаток З);
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за наявності);
- вступ (Додаток К);
- текстову частину, що містить всі розділи згідно змісту (3 розділи);
- висновки після розділів та загальні (Додаток Л);
- список використаних джерел (приклад бібліографічного опису – Додаток Н);
- додатки (якщо такі необхідні).

7.3. Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи

Титульний аркуш

Титульний аркуш є першим аркушем кваліфікаційної роботи. Його

виконують згідно зразка, який наведено у додатку Б.

На титульному аркуші зазначають:

- найменування навчального закладу, структурного підрозділу, у склад якого входить кафедра, та назву кафедри, а також зазначають галузь знань, спеціальність, освітньо-професійну програму та рівень вищої освіти;
- реквізити затвердження завідувачем кафедри;
- назву роботи (кваліфікаційна);
- тему кваліфікаційної роботи;
- прізвище, ім'я та по батькові, курс та групу здобувача – автора роботи;
- посаду, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали керівника роботи;
- місто і рік.

Завдання на підготовку кваліфікаційної роботи

Завдання на підготовку кваліфікаційної роботи є другим і третім аркушами роботи. Його виконують згідно зразка, який наведено у додатку В.

На завданні зазначають:

- найменування навчального закладу, структурного підрозділу, у склад якого входить кафедра, та назву кафедри, а також зазначають галузь знань, спеціальність, освітньо-професійну програму та рівень вищої освіти;
- реквізити затвердження завідувачем кафедри;
- реквізити завдання на підготовку кваліфікаційної роботи (прізвище, ім'я та по батькові здобувача, назва теми кваліфікаційної роботи, керівник та реквізити наказу про їх затвердження, строки подання роботи здобувачем, матеріали, на яких виконується робота, стислий її зміст та перелік графічного матеріалу, позначки про консультантів роботи та дату видачі завдання);
- календарний план виконання кваліфікаційної роботи;
- реквізити про видачу та одержання здобувачем завдання.

Зміст

Зміст роботи розташовують безпосередньо після завдання кваліфікаційної роботи.

До змісту включають:

- вступ;
- послідовно перелічені назви всіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів (якщо вони мають заголовки);
- висновки;
- назви додатків і номери сторінок, з яких починаються розділи та інші

структурні елементи.

Зразок змісту наведено у Додатку К.

Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті. Скорочувати або давати їх в іншому формулюванні, послідовності і співвідпорядкованості в порівнянні з заголовками в тексті не можна.

Заголовки однакових ступенів рубрикації необхідно розташовувати один під одним. Заголовки кожної наступної ступені зміщені на п'ять знаків праворуч стосовно заголовків попередньої ступені. Всі заголовки починають з правописної літери без крапки наприкінці.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів

Умовні позначення, які використовуються при написанні кваліфікаційної роботи повинні бути наведеними на окремому аркуші перед основним змістом з позначеннями в скороченій та повній формах. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подають у роботі окремим списком перед вступом (за необхідності). Перелік друкують двома колонками, в яких зліва в алфавітному порядку наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровують у тексті при першому згадуванні.

Вступ

Вступ рекомендується писати після виконання самої роботи. Його розташовують на окремій сторінці. У вступі слід коротко викласти оцінку сучасного стану питання – підкреслити його *актуальність, значущість і доцільність* виконання роботи. ***Актуальність теми*** необхідно розкривати кількома реченнями (3-5). Далі наводиться ***стислий огляд літературних джерел*** з наведенням перелік тих авторів, хто займався відповідною проблемою та конкретизацією наукового внеску, який ці автори зробили для дослідження обраної проблематики.

Далі визначається ***мета та завдання роботи***, які формуються на основі аналізу літературних джерел і постановки актуальності теми. ***Мета*** розкривається переліком завдань, які вирішуються в кваліфікаційній роботі. Мета переважно зводиться до формулювання кінцевого результату (стану об'єкта дослідження), який конкретизується в підвищенні ефективності діяльності суб'єктів туристичної індустрії або удосконаленні менеджментських технологій, спрямованих на підвищення ефективності в галузі туризму та рекреації, а також розробці різноманітних туристичних

програм та ін. Завдання роботи визначають шляхом декомпозиції мети на окремі прості складові, які відображають етапи дослідження в їх логічній послідовності. Конкретні завдання, які будуть вирішуватися відповідно до визначеної мети, зазначають у формі перерахунку: «встановити ...», «виявити ...», «виділити ...», «визначити ...», «виробити ...», «відпрацювати ...», «дати прогноз ...», «дослідити ...», «запропонувати ...», «здійснити ...», «обґрунтувати ...», «описати ...», «охарактеризувати ...», «передбачити ...», «покращити ...», «поширити ...», «проаналізувати ...», «розкрити ...», «розробити ...», «узагальнити ...», «уніфікувати ...», «упровадити ...» та ін.

Формулювати завдання слід точно і чітко, оскільки опис їх вирішення повинен становити зміст розділів роботи. Заголовки розділів роботи визначаються саме при формулюванні завдань дослідження (набір завдань з реалізації мети обґрунтовує і визначає структуру роботи, яка позначається в її змісті). Як правило, *формулюються 4-5 завдань*.

Далі визначається об'єкт та предмет дослідження. При цьому **об'єкт дослідження** є процесом або явищем, що породжує проблемне питання, обране для вивчення. **Предмет дослідження** конкретизує проблемне питання в межах об'єкта дослідження і підлягає безпосередньому вивченню в роботі. Саме на нього спрямована увага здобувача, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи, яка подається на титульному аркуші як її назва.

У роботі перелічуються **методи дослідження**, які подають у зв'язку зі змістом роботи, коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Серед найпоширеніших можна назвати такі методи: порівняння, абстрагування, аналіз і синтез, аналогії. Крім того, серед основних методів можуть бути застосовані загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, основу яких становлять системний аналіз, історичний і діалектичний методи, індукція й дедукція, аналіз і синтез, абстрагування, моделювання, прогнозування, експертиза тощо.

Далі вказується **інформаційна база роботи** – нормативні акти, навчально-методична та наукова спеціальна література.

Одержані в кваліфікаційній роботі результати повинні мати **наукове та практичне значення**. Необхідно дати опис конкретних результатів дослідження або рекомендацій, які мають прикладне значення, а також пропозиції щодо їх подальшого використання.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження подається у вигляді: оцінки нових результатів в аргументованому та чіткому викладі; розкриття практичної новизни (розроблено туристичний тур, територіальну

програму, менеджментську технологію, методику тощо).

Далі подаються дані про **апробацію результатів дослідження і публікації**. Ця рубрика має відбивати перелік заходів і наукових джерел, у яких містяться результати кваліфікаційної роботи. Наприклад, наводяться науково-практичні, наукові заходи (круглі столи, конференції, семінари, засідання кафедри тощо), на яких були апробовані результати досліджень, викладені в кваліфікаційній роботі.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 3-4 аркушів.

Текстова частина

Текстова частина кваліфікаційної роботи має складатися з 3-х розділів, які, у свою чергу, складаються з підрозділів, яких у роботі має бути не менше 3-х. Кожний розділ слід починати з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів. Метою виконання цієї частини кваліфікаційної роботи є перевірка вміння здобувача аналізувати отримані дані, співвідносити різні показники тощо.

Матеріал в роботі має подаватися послідовно, відповідно до змісту у вигляді окремих розділів і підрозділів. У кожному з розділів висвітлюється самостійне питання, а у кожному підрозділі – окрема частина цього питання.

Перший розділ кваліфікаційної роботи – **теоретичний** – являє собою аналіз та узагальнення літературних джерел по темі дослідження. В якості (підручники, посібники, монографії, наукові статті, дисертації, автореферати дисертацій, тези конференцій, законодавчі, нормативно-правові акти та інші документи, що регулюють діяльність підприємства туристичної індустрії.

Метою теоретичної частини дослідження є систематизація здобутих знань у галузі туризму та рекреації відповідно до обраної теми дослідження.

Теоретичний розділ роботи повинен складатися з трьох підрозділів і включати такі логічні частини:

– аналіз та узагальнення теоретичних засад відповідно до предмета та об'єкта дослідження, виділення окремих аспектів, які потребують подальших розробок й вдосконалення;

– огляд нормативно-правових документів, які регулюють відносини між суб'єктами визначеної сфери діяльності, обов'язковим є посилання на українські та міжнародні джерела права;

– історичні передумови розвитку наукової думки з досліджуваної теми роботи, досліджуваного явища, процесу, типу діяльності, їх вплив на сучасний стан об'єкта;

- зарубіжний досвід розвитку досліджуваного явища, об'єкта;
- загальна характеристика українського ринку туристичних послуг у контексті теми дослідження тощо.

Порядок зазначених логічних частин здобувач може змінювати на свій розсуд, також, як і їх поєднання у підрозділах роботи, якщо це вимагає специфіка галузі дослідження. Розділ повинен повно і систематизовано відбивати стан предмета дослідження. Відомості, що містяться у ньому, мають дозволяти об'єктивно оцінити науково-прикладну значущість досліджуваної проблеми, правильно вибирати засоби досягнення мети, поставленої у роботі. Всі розрахункові показники, що містяться у роботі, мають містити текстове пояснення. Наприкінці розділу обов'язково формулюються стислі висновки.

Теоретичне обґрунтування, сутність, значення, роль, місце в науці, класифікація, підходи до визначення основних понять, історія та сучасні тенденції предмета дослідження повинні мати елементи полемічності, утвердженої власної позиції щодо обраних методів дослідження, що дає змогу перейти до конкретного аналітичного дослідження у наступному розділі.

Отже, основними вимогами до теоретичного розділу кваліфікаційної роботи є:

- реферування (процес аналізу первинного документа й складання реферату) багатьох джерел, а не переказ одного з них;
- відбиття сучасного стану питання стосовно предмета дослідження;
- висвітлення в огляді науково-прикладної значущості досліджуваної проблеми;
- аналіз літературних джерел та зіставлення точок зору різних авторів;
- на основі проведеного аналізу та вибірки думок авторів по досліджуваній проблемі робиться узагальнення, групування відомостей, систематизація різних теоретичних положень і методик;
- опис базових методик розрахунку, які потім будуть використовуватися в розрахунково-аналітичній частині (у другому розділі).

Обсяг першого розділу має знаходитись у межах 25-30 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Другий розділ кваліфікаційної роботи – аналітично-дослідний – визначається темою дослідження і містить три підрозділи. Для виконання цього розділу здобувач під час проходження переддипломної практики має зібрати первинну інформацію про туристичну діяльність підприємства/організації/установи та розвиток туристичної індустрії в країні в цілому або

в окремому регіоні. Особливе значення має правильно виконане узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, його групування, обробка даних, на основі яких проводиться аналіз сучасного стану у розділі, визначення та окреслення недоліків, проблем з метою обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення в третьому розділі.

Якщо здобувач аналізує господарську діяльність підприємства туристичної індустрії, на якому проходив практику, то опис можна подати за такою структурою: найменування підприємства, стисла історія, реквізити, період функціонування, характеристика партнерів, з якими співробітничав підприємство, характеристика спеціалізації, цінова та соціально-психологічна політика та ін.

Аналіз діяльності на ринку туристичних послуг можна подати за такою структурою: структура клієнтського потоку за географічною, віковою, цільовою та іншими ознаками; динаміка розвитку ринку турпослуг або дослідження обсягу надання аналогічних послуг серед інших підприємств туристичного сервісу; програми підприємств туристичної індустрії у вартісному та натуральному вираженні; аналіз співвідношення зміни обсягу наданих послуг за витратами відповідних доходів з метою виявлення диспропорцій, які необхідно усунути або запропонувати їх вирішення в роботі; показники ефективності діяльності підприємства; стратегію маркетингу, підходи до вдосконалення системи просування туристичних послуг та ін.

За відповідною структурою можна подати в розділі аналіз розвитку туристичних послуг окремого регіону, міста, дестинації; розвитку туристської інфраструктури; економічних аспектів розвитку туризму; ресурсного потенціалу території; конкурентоспроможності підприємства туристичної індустрії тощо.

Зміст цього розділу ілюструють малюнками, схемами, графіками, фотоматеріалами та картографічними матеріалами, які, як правило, розміщують у додатках.

Обсяг другого розділу має знаходитися в межах 30-35 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

У *третьому розділі* роботи (проектно-рекомендаційному) надаються конкретні рекомендації, пропозицій щодо удосконалення предмета дослідження на базі основних теоретичних положень, методичного інструментарію, що викладені у попередніх розділах роботи. Відтак, здобувачем робиться спроба надати рекомендації, обґрунтовуючи свої думки, нові підходи до вирішення визначеної в роботі проблеми,

розробляються теоретичні, нормативні, методичні, практичні пропозиції, управлінські, організаційні, економічні заходи щодо усунення виявлених недоліків. Пропозиції до практичного розв'язання досліджуваної теми мають відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

Третій розділ має поділятися також на три підрозділи.

Обсяг розділу може становити до 30 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

В кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведеної у розділі інформації. Висновки починають зі слів «Таким чином...», «Отже...», «Відтак...», «Наприкінці відзначимо, що...», після яких подається стислий підсумок викладених фактів. Висновки після кожного розділу в переробленому та більш систематизованому і узагальненому вигляді у подальшому увійдуть до заключної частини «Висновки».

Висновки

Висновки є завершальною частиною кваліфікаційної роботи. Вони містять стислий виклад найбільш важливих наукових і практичних результатів, отриманих у роботі, рекомендації щодо їх використання, основні напрями подальшої роботи в галузі.

Для дотримання бажаного стилю висновків корисно застосовувати такі слова та вислови, як «проаналізовано...», «встановлено...», «виявлено...», «що дало змогу...», «доведено...», «показано...», «досліджено...», «розроблено...», «отримано...», «запропоновано...», «рекомендовано...», «вважається за доцільне...» та ін.

Висновки повинні відповідати поставленим на початку роботи завданням.

Висновки нумеруються по пунктах – перше... (або по-перше), друге.. (по-друге) і так далі. Кожний пункт висновків складається з двох частин: 1) твердження («затверджуємо...», «пропонуємо таке...»); 2) доказу («тому, що...», «на підставі...»). Наприклад: «Рівень розвитку галузі туризму є недостатнім, оскільки випуск продукції на душу населення складає лише 60 % від середнього показника по європейському регіону...».

Обсяг загальних висновків складає 3-4 аркуша.

Список використаних джерел

У списку використаних джерел літературу слід подавати в алфавітному порядку. Список використаних джерел має складати не менше 35 одиниць.

У список використаних джерел вносять всі використані джерела

інформації: підручники, навчальні посібники, довідники, монографії, періодичні видання (журнали, газети), наукові праці відповідних організацій, стандарти, каталоги, нормативно-технічні документи, авторські свідоцтва, патенти електронні джерела та ін.

Додатки

Додатки подаються наприкінці роботи. В них вмішують матеріал, який доповнює текст кваліфікаційної роботи, та який має великий обсяг, або, якщо включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу.

Додатками можуть бути:

- графічний матеріал;
- таблиці, що доповнюють основний текст;
- розрахунки;
- оригінали фотографій;
- ілюстрації допоміжного характеру та інші матеріали.

8. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

8.1. Загальні вимоги

Кваліфікаційна робота містить текстову частину, рисунки, таблиці, формули, які оформлюють на аркушах формату А4 (210x297 мм).

Обсяг кваліфікаційної роботи має бути від 45 до 55 сторінок машинописного тексту. У зазначений обсяг не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які займають усю сторінку. Але всі сторінки зазначених елементів кваліфікаційної роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Набір тексту роботи та її друк здійснюються за допомогою комп'ютера (найкраще в редакторі Word 6.0 або у пізніших версіях) на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через *1,5 міжрядкових інтервали* до тридцяти рядків на сторінці (приблизно по 60 знаків у рядку) з використанням стандартного шрифту *Times New Roman розміром 14*. Папір – бажано ксероксний. Для виділення окремих місць допускаються також курсив, напівжирний курсив і напівжирний шрифт. При наборі формул і виконанні таблиць, схем, діаграм, рисунків тощо рекомендується використовувати відповідні редактори.

Текст кваліфікаційної роботи необхідно друкувати на текстовому полі сторінки розміром А4, залишаючи, відповідно, *береги* таких розмірів: *лівий* –

30 мм, правий – 10 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм.

Абзацний відступ – 1,25.

Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору середньої жирності, щільність тексту – однаковою.

Переноси слів у тексті та заголовках структурних частин роботи не допускаються.

Робоча мова кваліфікаційної роботи – українська.

Заголовки структурних частин роботи – «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «РОЗДІЛ 3», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – друкують великими літерами напівжирним шрифтом у середині сторінки симетрично до тексту. Вирівнювання тексту по центру.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу напівжирним шрифтом. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. У кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовком (за виключенням заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати одному пропущеному рядку.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи треба починати з нової сторінки. Використовуючи розрив сторінки або розрив розділу.

8.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подають *арабськими цифрами* без знаку «№».

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. *На титульному аркуші номер сторінки не ставлять.* На наступних сторінках роботи номер *проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.*

Сторінки, на яких розташовані заголовки структурних частин роботи, нумерують *наскрізною нумерацією.*

Номер розділу *проставляють* після слова «РОЗДІЛ», після номера *крапку не ставлять*, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТИЧНОГО АГЕНТСТВА «РОБІНЗОН»

1.1. Загальна характеристика

Текст, текст, текст...

8.3. Ілюстрації

Ілюстрації (фотографії, креслення, діаграми, схеми, графіки, карти) необхідно подавати в кваліфікаційній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Рисунок або креслення, розміри яких більші за формат А4, враховують як одну сторінку і розміщують у додатках.

Ілюструють роботу за ретельно продуманим тематичним планом, який допомагає уникнути випадкових ілюстрацій, пов'язаних із другорядними деталями тексту. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Ілюстрації позначають скороченням «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації (нумеруються арабськими цифрами), між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Після підпису залишають один пустий рядок. Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за тим же правилом.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виказу у круглих дужках «(див. рис. 1.2.)» або зворот типу: «...як це видно з рисунка 1.2.» або «... як це показано на рисунку 2.1.». Після наведення посилання на ілюстрацію подається посилання на його джерело.

Візуальний підхід дозволяє виділити в ландшафті характерні риси і на цій основі провести типологію ландшафтів за пейзажними ознаками, наведеними на рисунку 1.4 [3, с. 23].

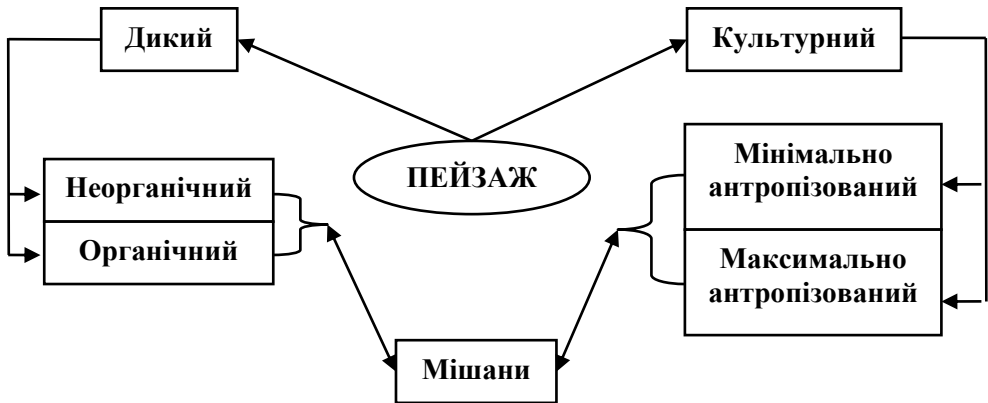

Рис. 1.4. Пейзажна типологія ландшафтів [3, с. 23]

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення. Ілюстрації треба вбудовувати в текст у згрупованому вигляді, якщо вони виконані у вигляді схеми у текстовому редакторі. Якщо ілюстрації виконані в одному з графічних редакторів, то їх рекомендовано зберігати у вигляді графічних файлів з розширеннями JPG або PNG.

8.4. Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, подають у вигляді таблиць, які застосовують для кращої наочності та зручності порівняння показників.

Таблиці необхідно подавати в кваліфікаційній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Якщо розміри таблиці більші за формат А4, її враховують як одну сторінку і розміщують у додатках.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, що подані в додатках) арабськими цифрами у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад:

«Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за тим же правилом. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

Приклад оформлення таблиці наведено нижче.

Приклад

Таблиця 1.3

Основні параметри та шкала оцінки кліматичних умов [3, с. 33]

Міра сприятливості	Критерії та їх значення		
	температура повітря, °С	відносна вологість, %	швидкість вітру, м/с
Холодно, дискомфортно	нижче 15	вище 80	більше 7
Проходно, субкомфортно	15-20	60-80	до 5-7
Комфортно	20-25	30-60	до 1-4
Субкомфортно, спекотно	26-30	60-80	до 5-7

Продовження табл. 1.3

Дискомфортно, сухо, спекотно	вище 30	30-60	менше 4
Дискомфортно, волого, спекотно	вище 30	вище 80	менше 4

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назва таблиці повинна відображати її зміст, бути точною, короткою. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Висота рядків має бути не менше 8 мм. Таблиці з усіх сторін обмежують лініями. Розділяти заголовки і підзаголовки діагональними лініями не допускається. Заголовки граф, як правило, записують паралельно рядками таблиці. При необхідності допускається перпендикулярне розташування заголовків граф.

Якщо текст, який повторюється у графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, – то при

першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять ризик.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку сторінок роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При цьому назву вміщують тільки над її першою частиною.

За наявності в документі невеликого за обсягом цифрового матеріалу його недоцільно оформляти таблицею, а слід давати текстом, розташовуючи цифрові дані у вигляді колонок.

8.5. Формули

Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад, перша формула третього розділу (3.1).

У кваліфікаційній роботі написання формул рекомендується виконувати за допомогою стандартних математичних редакторів Microsoft Office або чорнилом, тушшю, пастою чорного кольору на білому непрозорому папері.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій їх подано у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишати не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (x) і ділення (:).

Приклад

Формула 3.1

$$r = Z_p K_p - 3$$

де Z_p – замикаючі витрати на вирощування 1 га рекреаційного лісу, грн.;

K_p – коефіцієнт якості лісових насаджень ($K_p = 0,95$);

3 – індивідуальні зведені витрати на відновлення, вирощування лісових насаджень рекреаційного призначення, грн.

8.6. Посилання

При написанні кваліфікаційної роботи необхідно давати посилання на джерела, матеріали або окремі дані, ідеї та висновки, на основі яких розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячено роботу. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них є наявний матеріал, який не включено до останнього видання. Посилання в тексті роботи на джерела слід позначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад:... у працях [1-7]; у працях [1; 7; 23].

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в кваліфікаційній роботі, наприклад: у монографії [7, с. 48].

Посилання на ілюстрації кваліфікаційної роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: (рис. 1.2).

Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: у формулі (2.1).

На всі таблиці кваліфікаційної роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: у табл. 1.2.

8.7. Переліки

Список нумерувати можна цифрами (з крапкою або з дужкою), літерами та маркерами (горизонтальною рискою).

Приклад нумерованого списку:

«Виділяють три типи рекреаційних ресурсів:

- 1) природні;
- 2) історико-культурні;
- 3) соціально-економічні».

Приклад багаторівневого списку:

«Найважливішими вимірами рекреаційно-туристичних ресурсів є:

- 1) обсяг запасів:

- дебіт джерел мінеральних вод;
  - площа рекреаційних територій;
  - екскурсійний потенціал туристичних центрів і маршрутів;
- 2) площа поширення ресурсів:
- розміри водоносних горизонтів;
  - пляжів;
  - лісистість;
  - обводненість;
  - межі стійкого снігового покриву;
- 3) період можливої експлуатації ...».

Приклад списку з маркерами:

«Згідно з прийнятою класифікацією, лікувальні грязі поділяються на:

- торфові (прісноводні, мінеральні);
- мулисті (сапропелі, сульфідні, мінеральні, глинисті);
- псевдовулканічні (сонячні та гідротермальні)».

8.8. Додатки

Додатки розташовують після списку використаних джерел.

Додаток має заголовок, оформлений вгорі малими літерами з першої великої, симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком великими літерами друкується слово «ДОДАТОК» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Додатки мають спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок. **Не допускається кольорове оформлення додатків.**

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В. Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

8.9. Список використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел та розміщується після висновків. Оформлюється відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис: загальні вимоги та правила».

Література подається в алфавітному порядку за прізвищами перших авторів. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів та бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і т.д. Завдяки цьому можна уникнути повторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

Відомості про джерела, які включено до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць і вихідних даних видавництва.

8.10. Правила цитування

Приклад бібліографічного посилання подається в такій редакції:

Цитата в тексті: «...Самі по собі природні умови і ресурси не є ані поганими, ані хорошими. Не можна, наприклад, оцінити природні умови певного регіону як сприятливі чи несприятливі для розвитку туризму. Питання про їх придатність для організації туризму та його видів постає лише тоді, коли людина вступає у взаємодію з ними у процесі туристичного освоєння території [3, с. 30-31]».

Відповідний опис у переліку посилань:

3. Туристські ресурси України: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач О. В. Поступна. – Х. : НУЦЗУ, 2020. – 209 с.

9. ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

9.1. Підготовка до захисту

Підготовка до захисту та захист є логічним завершенням виконання кваліфікаційної роботи. Остаточний варіант написаної і відповідно оформленої кваліфікаційної роботи разом із супровідними документами подаються на кафедру менеджменту факультету управління та безпеки населення у визначений термін.

До захисту кваліфікаційних робіт допускаються здобувачі, які в повному обсязі виконали навчальний план/ індивідуальний план здобувача, склали заліково-екзаменаційну сесію та пройшли переддипломну практику. Завершену кваліфікаційну роботу разом із анотацією, рецензією, довідкою про впровадження здобувач подає своєму керівникові на перевірку. Після перевірки роботи і документів керівник готує відгук на роботу і подає її завідувачу кафедри для прийняття рішення про дозвіл на попередній захист. Завідувач кафедри з'ясовує ступінь готовності роботи у керівника, який рекомендує допустити роботу до попереднього захисту. Попередній захист

відбувається на кафедрі менеджменту у присутності науково-педагогічних працівників кафедри та керівника роботи не пізніше ніж за 5 діб до офіційного захисту.

Рішення про допуск здобувача до захисту приймається на засіданні екзаменаційної комісії за підсумками попереднього розгляду роботи на кафедрі та наявності позитивного рішення про допуск завідувача кафедри. У випадку, коли кваліфікаційна робота не відповідає вимогам і завідувач кафедри не вважає за можливе допустити здобувача до захисту, питання про стан справ розглядається на позачерговому засіданні кафедри, а відповідні матеріали надаються голові екзаменаційної комісії для прийняття остаточного рішення щодо можливості допуску здобувача до захисту даної роботи.

Робота не допускається до захисту і не зраховується у разі виявлення плагіату чи фальсифікації результатів дослідження. Також здобувач не допускається до захисту у випадку невиконання всіх вимог чи несвоєчасного подання кваліфікаційної роботи та супровідних до неї документів на кафедрі.

Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи полягає у виготовленні засобів для висвітлення основних результатів досліджень (роздатковий матеріал для екзаменаційної комісії та презентація доповіді) і підготовці доповіді виступу.

Доповідь виступу – письмова робота, виконана здобувачем по темі кваліфікаційної роботи, захищена перед екзаменаційною комісією з демонстрацією основних здобутків на мультимедійному пристрої. Доповідь, підкріплена презентацією, викладається не більше 20 хвилин. Свою доповідь здобувач має погодити зі своїм керівником.

Рекомендується у процесі виступу використовувати заздалегідь підготовлену мультимедійну презентацію, яка не повинна перевищувати ***15 слайдів***.

Вимоги до підготовки та оформленню доповіді:

1. Тема доповіді повинна відповідати тематиці кваліфікаційної роботи.
2. Обсяг доповіді 7 (10) сторінок друкованого (рукописного) тексту.
3. На початку доповіді ставиться проблема, шляхи вирішення якої пропонуються наприкінці доповіді.

4. У самій доповіді розкриваються проблемні питання, висвітлюються основні здобутки, результати дослідження, після чого надаються висновки (узагальнення).

Рекомендації до створення презентації:

1. Презентація має містити не більше 15 слайдів:

- на першому слайді зазначають тему роботи, прізвище та ім'я виконавця (здобувача), номер групи та прізвище, ініціали керівника;
- на другому – визначають проблематику теми (актуальність), мету та завдання роботи;
- на третьому – визначають предмет та об'єкт дослідження;
- 4-10 слайди – викладаються основні результати проведеного дослідження (терміни, їх визначення, схеми, таблиці, діаграми, рисунки, статистичні дані – те, що важко сприймається на слух);
- 11-13 слайди – висновки (узагальнення).
- 14 слайд – запропоновані шляхи (пропозиції, напрями) вирішення даної проблеми;
- 15 слайд – наукове та практичне значення дослідження.

2. Технічні вимоги – потрібно:

- використовувати (якщо можливо) стандартні шаблони презентації, оскільки вони вже пророблені дизайнерами;
- враховувати умови розділення слайда-документа на різні зони;
- дотримуватись того, що вільна, «невикористана» площа наочної поверхні – до 30 %, а використана – не більше 70 %;
- обережно змінювати фон і кольорові співвідношення тексту та фону;
- використовувати короткі текстові описи;
- якомога більше використовувати схеми, таблиці, діаграми, рисунки;
- не застосовувати яскравих і строкатих допоміжних об'єктів;
- не застосовувати багато ефектів анімації;
- дотримуватись єдиного стилю розміщення об'єктів.

3. Основні рекомендації до відображення тексту:

- лаконічний текст сприймається краще, ніж текст, засмічений додатковими елементами;
- шрифт, що найкраще читається, – 20-24 розміру Times New Roman, через два інтервали, не рекомендується використовувати шрифтів менше 10 пунктів;
- виділення (напівжирний, курсив, ущільнений шрифт) треба використовувати обережно, оскільки надлишок виділених фрагментів може виглядати нав'язливо;
- корисно використовувати короткі абзаци, які мають перевагу над довгими, не розбитими на абзаци текстами;
- *зона комфортності*: синій на білому; чорний на жовтому; зелений на білому; чорний на білому; жовтий на чорному; білий на чорному; зелений на

червоному; червоний на жовтому.

За добу до захисту здобувач має подати до екзаменаційної комісії через секретаря:

- кваліфікаційну роботу;
- подання голові екзаменаційної комісії з висновком завідувача кафедри про допуск здобувача до захисту;
- анотацію кваліфікаційної роботи;
- письмовий відгук керівника з характеристикою діяльності здобувача під час виконання кваліфікаційної роботи;
- рецензію на кваліфікаційну роботу;
- довідку про впровадження результатів дослідження;
- матеріали, що свідчать про публікації та апробацію отриманих результатів дослідження.

Виконавці можуть подавати й інші матеріали, які на їх погляд характеризують наукову та практичну цінність кваліфікаційної роботи.

До початку роботи екзаменаційної комісії факультет управління та безпеки населення готує і подає характеристики здобувачів та зведені відомості про їх успішність.

Супровідні документи до кваліфікаційної роботи.

Анотація

В анотації (Додаток Г) стисло викладається актуальність та мета дослідження, розкривається зміст основних положень та наводиться галузь застосування прикладних результатів роботи.

Довідка про впровадження

Довідка про впровадження (Додаток Ж) надається як акт підтвердження упровадження в практичну діяльність результатів кваліфікаційної роботи. Довідка оформлюється на офіційному бланку установи і закріплюється підписом її керівника.

Відгук керівника

Відгук керівника (Додаток Д) містить характеристику актуальності теми роботи, здобувача, отриманих результатів та їх значення для теорії і практики.

Рецензія

На повністю завершену кваліфікаційну роботу має бути отримана рецензія (Додаток Е). Кваліфікаційна робота надається на рецензію не пізніше ніж за 7 діб до попереднього захисту на кафедрі. Рецензентами можуть бути науково-педагогічні працівники, які обіймають посади професора чи доцента кафедр НУЦЗ України або інших закладів вищої освіти (спеціальність 242 «Туризм»), а також провідні фахівці установ,

діяльність яких пов'язана з тематикою кваліфікаційної роботи. Рецензія повинна бути завіреною круглою печаткою організації, в якій працює рецензент.

У рецензії зазначають позитивні та негативні аспекти кваліфікаційної роботи:

- вміння обґрунтувати актуальність теми;
- логічну послідовність викладу матеріалу;
- розуміння автором проблематики дослідження;
- конкретні зауваження (якщо такі виникають у рецензента) щодо недостатньої обґрунтованості тверджень, висновків, адекватності методик, що застосовуються в роботі, обраних методів опрацювання результатів, коректності та обґрунтованості формулювань та висновків;
- оригінальність осмислення матеріалу;
- мовне оформлення та стиль роботи;
- коректність цитувань і дотримання технічних вимог до оформлення.

У рецензії обов'язково наводиться висновок про можливість позитивного оцінювання кваліфікаційної роботи і пропозиції щодо присвоєння здобувачеві освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 242 «Туризм». Рецензія також містить рекомендації щодо оцінки роботи.

9.2. Процедура захисту

Кваліфікаційну роботу здобувач захищає прилюдно на засіданні екзаменаційної комісії у присутності керівника та всіх, хто бажає бути присутнім на захисті.

Захист кваліфікаційної роботи складається з таких частин:

- виступ здобувача;
- відповіді на поставлені запитання членами екзаменаційної комісії;
- оголошення рецензії та відгуку керівника роботи;
- виступи присутніх на захисті;
- завершальне слово здобувача.

Виступ складається із трьох смислових частин, які відповідають за змістом вступу, основній частині та висновкам кваліфікаційної роботи. У вступі доповіді висвітлюється актуальність досліджуваної теми, формулюють об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Основна частина, передусім, розкриває суть, методика й особливості організації та проведення дослідження та містить аналіз отриманих результатів із демонстрацією кількісних та якісних показників з метою обґрунтування достовірності тверджень. У висновках наводяться головні результати дослідження і визначається теоретичне і практичне значення отриманих

результатів та можливі перспективи подальших досліджень.

Здобувач має можливість заздалегідь ознайомитися з зауваженнями рецензента (якщо такі є), отже зобов'язаний підготувати відповіді на подані рецензентом зауваження. Слід пам'ятати, що оцінку виставляє екзаменаційна комісія на підставі публічного захисту, отже відповіді на зауваження рецензента мають велике значення: успіх захисту значною мірою залежить від того, наскільки правильно і ґрунтовно здобувач дискутує і відповідає на питання членів екзаменаційної комісії та присутніх. Відповіді на зауваження рецензента є публічним виявом знання досліджуваної проблемної ситуації, володіння матеріалом, здатності вести наукову дискусію. З огляду на те, що здобувач має можливість завчасно підготувати відповіді на зауваження, цей етап захисту є дуже важливий і суттєво впливає на оцінку кваліфікаційної роботи. У відповідях на запитання, які задаються після доповіді, бажано уникати двох крайностей: зайвої стислості і категоричності; зайвої багатослівності. Зайва стислість та категоричність часто справляє враження «втечі» від відповіді на питання і свідчить про невміння вести наукову полеміку та дискусію. Аналогічне враження справляє і надмірна балакучість. В цілому, культура мовлення та дотримання регламенту є обов'язковим елементом культури й етики наукових повідомлень.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Підсумковий контроль проводиться у формі захисту кваліфікаційної роботи.

Підсумкова оцінка за виконання та захист кваліфікаційної роботи є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми: оцінка (бали) за оформлення кваліфікаційної роботи та супровідних до неї документів; оцінка (бали) за виконання кваліфікаційної роботи; оцінка (бали) за захист кваліфікаційної роботи.

10.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами виконання та захисту кваліфікаційної роботи

Табл. 3 – Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами виконання та захисту кваліфікаційної роботи

Оформлення кваліфікаційної роботи та супровідних документів до неї	Виконання кваліфікаційної роботи	Захист кваліфікаційної роботи	Сума
до 20	до 40	до 40	100

Табл. 4 – Відповідність 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	Шкала ЄКТС	4-бальна шкала
90-100	A	відмінно
80-89	B	добре
65-79	C	
55-64	D	задовільно
50-54	E	
35-49	FX	незадовільно
0-34	F	

10.2. Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами оформлення кваліфікаційної роботи та супровідних документів до неї

Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами оформлення кваліфікаційної роботи та супровідних документів до неї (від 0 до 20 балів за кожне питання):

16-20 балів – обсяг роботи відповідає встановленим вимогам, в роботі наявні всі структурні елементи та супровідні документи до неї (завдання на кваліфікаційну роботу, анотація, відгук керівника роботи, рецензія на роботу, довідка про впровадження результатів роботи, апробація результатів роботи (публікації)), робота відповідає вимогам щодо: використання шрифту необхідного типу, розміру та міжрядкового інтервалу; нумерації розділів та підрозділів роботи; оформлення переліку використаної в роботі літератури та посилань на джерела; структури роботи та порядку її брошурування; оформлення ілюстративного матеріалу (таблиць, рисунків тощо) та додатків. Робота виконана та подана на кафедру вчасно;

11-15 балів – обсяг роботи не суттєво відхиляється від встановлених

вимог (більше або менше на 5 %), в роботі наявні структурні елементи та супровідні документи до неї (завдання на кваліфікаційну роботу, анотація, відгук керівника роботи, рецензія на роботу, довідка про впровадження результатів роботи, апробація результатів роботи (публікації)), робота відповідає вимогам щодо використання шрифту необхідного типу, розміру та міжрядкового інтервалу; нумерації розділів та підрозділів роботи; структури роботи та порядку її брошурування, але мають місце деякі порушення щодо: оформлення ілюстративного матеріалу (таблиць, рисунків тощо) та додатків; посилання на літературні джерела; не відповідність визначеної нумерації сторінок у змісті їх нумерації в тексті роботи; оформлення переліку використаної в роботі літератури, де зустрічаються граматичні й технічні помилки. Робота виконана та подана на кафедру вчасно;

6-10 балів – обсяг роботи суттєво відхиляється від встановлених вимог (більше або менше на 10-15 %), наявні супровідні документи до роботи (завдання на кваліфікаційну роботу, анотація, відгук керівника роботи, рецензія на роботу, довідка про впровадження результатів роботи, апробація результатів роботи (публікації)), але не всі виконані відповідно та оформлені до вимог. Робота має необхідні структурні елементи, але деякі з них не передбачені змістом. Спостерігається не додержання технічних вимог щодо оформлення роботи (шрифт, інтервали, абзаци тощо). Забагато в тексті роботи ілюстративного матеріалу (таблиць, рисунків), їх розміщення в тексті не завжди є доречним, оскільки не містять необхідної інформації, крім того, вони оформлені з суттєвими помилками (не завжди є назви таблиць, у назві таблиць не міститься назва об'єкту дослідження, вказані в таблиці не актуальні дані та/або взагалі не вказаний часовий період та ін.). В роботі містяться посилання на джерела, яких немає в списку літератури, є суттєві помилки в оформленні літератури, не витримана послідовність переліку джерел. В роботі відсутні додатки, однак не наведені переконливі аргументи доцільності їх відсутності. Робота виконана та подана на кафедру із запізненням від 1 до 3-х днів до зазначеного строку;

0-5 балів – обсяг роботи суттєво відхиляється від встановлених вимог (більше або менше на 20-25 %), наявні супровідні документи до роботи (завдання на кваліфікаційну роботу, анотація, відгук керівника роботи, рецензія на роботу, довідка про впровадження результатів роботи, апробація результатів роботи (публікації)), але виконані та оформлені з суттєвими помилками та подані із запізненням. В роботі відсутня хоча б одна структурна частина роботи, робота не має твердої обкладинки. Спостерігається не додержання технічних вимог щодо оформлення роботи

(шрифт, інтервали, абзаци тощо), а також щодо відстані між структурними частинами роботи, заголовками розділів та підрозділів. Ілюстративний матеріал (таблиці, рисунки) виконані зі значними порушеннями, відсутні назви ілюстративного матеріалу, міститься не актуальна інформація або взагалі відсутня інформація (наприклад, відсутні одиниці виміру, є пусті графи тощо), відсутні посилання в тексті роботи на ілюстративний матеріал, у тому числі на додатки. Наявність у додатках не заповнених таблиць, бланків документів та ін. Посилання на джерела в тексті роботи відсутні, є суттєві помилки в оформленні літератури, не витримана послідовність переліку джерел. Робота виконана та подана на кафедру із суттєвим запізненням до 5-7-х днів до зазначеного строку.

10.3. Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами виконання кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами виконання кваліфікаційної роботи (від 0 до 40 балів за кожне питання):

31-40 балів – зміст роботи повністю відповідає обраній темі, чітко сформульовані актуальність, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Текст роботи свідчить про повне вирішення завдань дослідження на високому теоретико-практичному рівні, висновки та пропозиції, викладені в роботі, мають теоретичне і практичне значення, є оригінальними і носять характер наукової новизни. Теоретична частина роботи базується на ґрунтовному огляді актуальної літератури українських і зарубіжних авторів, статичній інформації, звітах науково-дослідницьких та міжнародних організацій та установ. Аналітична частина містить глибокі та всебічні дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища досліджуваного об'єкта.. Практична частина базується на матеріалі, що робить практичні висновки та пропозиції роботи достовірними. Теоретичний і практичний матеріали взаємопов'язані та дають здобувачу підстави для формулювання цілісних аргументованих висновків. Ілюстративний матеріал є якісним, наочним. Стиль роботи є науковим, лаконічним та орфографічно правильним, дослідження проведено самостійно, понятійний, методичний і діагностичний апарат роботи є широким та адекватним меті й завданням дослідження. Рівень унікальності роботи є високим (вище 60 %);

21-30 балів – зміст роботи відповідає обраній темі, актуальність, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження сформульовані не коректно, текст роботи свідчить про вирішення завдань дослідження на достатньому теоретико-практичному рівні, висновки та пропозиції, викладені в роботі, частково мають теоретичне і практичне значення, деякі з них носять

характер наукової новизни. Теоретична частина роботи базується на достатньому огляді літератури українських і зарубіжних авторів, статичній інформації, звітах науково-дослідницьких та міжнародних організацій та установ, однак джерела не завжди є актуальними, добір інформаційних матеріалів не завжди обґрунтований. Огляд статистичних матеріалів здійснено в роботі не в динаміці, а в статистиці на певну дату; фактичний об'єкт дослідження не дозволяє вважати висновки та пропозиції достатньо обґрунтованими та реальними (досліджується замалий об'єкт дослідження та/або за занадто короткий період часу). Теоретичний і практичний матеріали роботи взаємопов'язані, але здобувач не зміг сформулювати аргументовані висновки та конкретні пропозиції. Ілюстративний матеріал наявний, але зроблений з помилками. Стиль роботи є науковим, але зустрічаються орфографічні помилки, дослідження проведено самостійно, понятійний, методичний і діагностичний апарат роботи є достатнім та адекватним меті й завданням дослідження. Рівень унікальності роботи є достатнім (51-59 %);

11-20 балів – зміст роботи частково відповідає обраній темі, актуальність, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження сформульовані не чітко, не коректно, аналіз літературних джерел зроблений в роботі поверхнево, робота містить структурні підрозділи, що не відповідають темі та не розкривають її. Теоретичний розділ роботи має виражений компілятивний характер. Практичний розділ носить описовий характер без наукового аналізу стану справ на широкому фактичному матеріалі. У доказовій базі висновків та пропозицій неврахований зарубіжний досвід, немає чітко сформульованих теоретичних висновків, практичних пропозицій та оцінок за результатами дослідження. Ілюстративний матеріал зроблений з помилками, неохайно. Стиль роботи є не науковим, у тексті роботи багато орфографічних помилок, понятійний, методичний і діагностичний апарат роботи є недостатнім та не відповідає завданням дослідження. Рівень унікальності роботи є низьким (41-50 %);

0-10 балів – зміст роботи не відповідає обраній темі, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження сформульовані не чітко, змістовне наповнення роботи не відповідає темі дослідження. Відсутня логіка у побудові дослідження, назви окремих розділів не відповідають їх змісту. Важко визначити ступінь самостійності виконання здобувачем представленої роботи. У роботі яскраво виражений компіляційний характер, відсутні посилання на використані джерела. Теоретична і практична частини роботи не містять аргументованих висновків. В аналітичній частині представлений застарілий матеріал. Наявне помилкове тлумачення окремого факту, що

призвело до спотворення висновків розділу або в цілому роботи, змістовні помилки у характеристиці представлених у роботі наукових шкіл, концепцій тощо. Висновки та пропозиції роботи є по суті незначними, помилковими чи застарілими. Стиль роботи не є науковим, у тексті багато орфографічних помилок. Рівень унікальності роботи є незадовільним (не більше 40 %).

10.4. Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами захисту кваліфікаційної роботи

Критерії оцінювання знань здобувачів за результатами захисту кваліфікаційної роботи (від 0 до 40 балів за кожне питання):

31-40 балів – здобувач стисло, послідовно і чітко виклав в доповіді сутність і результати кваліфікаційної роботи, робота написана на основі особистих досліджень і бездоганно виконана, містить елементи новизни, має практичне і наукове значення, доповідь є логічною і лаконічною, відгук керівника і рецензія позитивні, відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії аргументовані, переконливі та логічні, вміє відстоювати власну точку зору. Наявні текстово-ілюстративні і презентаційні матеріали для захисту роботи, виконанні якісно;

21-30 балів – здобувач стисло і послідовно виклав в доповіді сутність і результати кваліфікаційної роботи, тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру (робота носить описовий характер, елементи новизни висвітлено не чітко, недостатньо використані літературні та інформаційні матеріали, посилання на використані джерела не повні), мають місце окремі зауваження у відгуку керівника та/або в рецензії. Доповідь логічна, викладена вільно, відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії в основному правильні та аргументовані. Наявні текстово-ілюстративні та презентаційні матеріали для захисту роботи, які виконані на достатньому рівні;

11-20 балів – здобувач стисло виклав в доповіді результати кваліфікаційної роботи, тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру (нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, не представлений інформаційно-аналітичний аналіз, елементи новизни відсутні, посилання на використані джерела зроблено частково, неправильно оформлена література, є суттєві зауваження до оформлення роботи), мають місце зауваження у відгуку керівника та в рецензії. Доповідь викладена не логічно, тема розкрита не повністю, ні на всі відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії зміг відповісти здобувач. Текстово-ілюстративний матеріал представлений частково, презентаційний матеріал для захисту

роботи виконаний з помилками;

0-10 балів – здобувач виклав доповідь з результатами кваліфікаційної роботи, але тема роботи розкрита не повністю, мають місце недоліки змістовного характеру (нечітко сформульована мета та завдання роботи, аналітична частина роботи виконана поверхнево, неповно, переважає компілятивна описовість, у роботі відсутні елементи новизни та посилання на використані джерела, неправильно оформлена література та в цілому робота), відгук керівника та рецензія негативні або містять суттєві зауваження. Доповідь прочитана без розуміння проблеми, тема не розкрита, відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії не точні та неповні. Відсутній текстово-ілюстративний та презентаційний матеріали для захисту роботи.

11. РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Література

1. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»]. Харків : НУЦЗУ, 2019. 319 с.

2. Домбровська С.М., Білотіл О.М., Помаза-Пономаренко А.Л. Державне регулювання туристичної галузі України : монографія. Харків: НУЦЗУ, 2016. 196 с.

3. Домбровська С.М., Поступна О.В., Степанко О.В. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»]. Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. 338 с.

4. Інфраструктура туризму: опорний конспект лекцій [для студентів усіх форм навчання спеціальності 242 «Туризм»] / укладачі: О.В. Поступна, Н.А. Леоненко ; Нац. ун-т цивільного захисту України. Харків : НУЦЗУ, 2020. 310 с.

5. Леоненко Н.А. Актуальні проблеми сучасного розвитку туристичної сфери України. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я* : тези доп. XXVII Міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2019. Харків : НТУ «ХП», 2019. С. 106–107.

6. Леоненко Н.А. Державне регулювання туристичної сфери: теорія, методологія, практика : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2021. 324 с.

7. Леоненко Н.А. Механізми державного регулювання туристичної сфери України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ.

упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління». Харків, 2021. 40 с.

8. Леоненко Н.А. Організаційний механізм державного регулювання туристичної сфери. *Держава та регіони. Серія : Державне управління / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя : КПУ, 2019. № 1 (65). С. 66–69.*

9. Леоненко Н.А. Основні тенденції функціонування внутрішнього туризму в Україні. *Можливості, проблеми та перспективи забезпечення сталого розвитку економіки : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф. Ужгород : ВД «Гельветика», 2019. С. 41–43.*

10. Леоненко Н.А. Правовий механізм державного регулювання туристичної сфери України. *Публічне управління та митне адміністрування. Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів, 2019. № 1 (20). С. 69–75.*

11. Леоненко Н.А. Фінансовий механізм державного регулювання туристичної сфери України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Державне управління. Київ, 2019. Т. 30 (69), № 2. С. 66–69.*

12. Мельниченко О.А., Швдун В.О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні : монографія. Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с.

13. Менеджмент туризму : опорний конспект лекцій [для студентів усіх форм навчання спеціальності 242 «Туризм»] / укладач О.В. Поступна ; Нац. ун-т цивільного захисту України. Харків : НУЦЗУ, 2020. 318 с.

14. Організація екскурсійної діяльності : конспект лекцій / Н.А. Леоненко. Харків : НУЦЗУ, 2019. 167 с.

15. Помаза-Пономаренко А.Л., Рибальченко Н.П. Туризм і право на нього : монографія. Харків : НУЦЗ України, 2021. 220 с.

16. Поступна О.В. Бенчмаркінг туристичної дестинації Харківської області. *Порівняльне публічне управління та адміністрування : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 травня 2021 р. / за заг. ред. Н.М. Колісніченко. Одеса : Вид-во: ОРІДУ НАДУ, 2021. С. 96–102.*

17. Поступна О.В. Ризик-менеджмент у туризмі: зарубіжний досвід та нові українські реалії. *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика : матеріали VIII Міжнар. заочн. наук.-практ. конф., 27 листопада 2020 р. / за ред. В.М. Огаренка, О.В. Покатаєвої та ін. Запоріжжя : КПУ, 2020. С. 534–536.*

18. Поступна О.В., Філенко Д.С. Стратегія розвитку туристичної дестинації Харківської області. *Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія і практика : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), м. Полтава, 8 грудня 2020 р. Полтава : ПДАА, 2020. С. 161–163.*

19. Поступна О.В., Філенко Д.С. Фактори формування туристсько-

рекреаційного комплексу Харківської області. *Вісник Національного університету цивільного захисту України* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2021. Вип. 1 (14). С. 143–151. (Серія «Державне управління»).

20. Рекреаційні комплекси світу : конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач А.Л. Помаза-Пономаренко. Харків : НУЦЗУ, 2020. 154 с.

21. Світовий туризм : конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач А.Л. Помаза-Пономаренко. Харків : НУЦЗУ, 2020. 150 с.

22. Тюріна Д.М., Єрмоленко О.К. Структурне моделювання облікової політики підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2018. Т. 23. Вип. 2. С. 124–127.

23. Тюріна Д.М., Шум М.А. Організаційні аспекти підвищення аналітичних можливостей бухгалтерської фінансової звітності. *Вісник Одеського національного університету. Серія Економіка*. Одеса : ОНУ, 2016. № 4. С. 50–61.

24. Leonenko N. Foreign experience of state regulation of tourism development. *Scientific magazine of the Open Diplomasy Association «Authority and Society (History, Theory, Practice)*. 2019. № 2 (50). P. 37–44.

25. Olena Stryzhak, Olena Akhmedova, Nelli Leonenko, Inna Lopatchenko, Nataliia Hrabar. Transformation of human capital strategies in the tourism industry under the influence of Economy 4.0. *Problems and Perspectives in Management Volume (19) 2021, Issue № 2*, pp. 145–156.

26. Leonenko N. State regulation of development of clustered zones in the sphere of tourism. *LEGEA SI VIATA*. 2020. № 1/2 (337). P. 59–63.

27. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. Історія туризму: підруч. Харків : Вид-во «Форт», 2010. 286 с.

28. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний та ресторанный бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посіб. [для студ. ВНЗ]. Київ : Знання України, 2002. 352 с.

29. Алоян Р.Т. Адміністративно-правове забезпечення безпеки туризму в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ, 2015. 23 с.

30. Альтгайм Л.Б. Основи музейної та екскурсійної діяльності. Курс лекцій. Тернопіль : Тернопільський нац. пед. університет ім. В. Гнатюка, 2007. 113 с.

31. Аріон О.В., Уліганець С.І. Географія туризму : навч.-метод. посіб. Київ : ВГЛ «Обрії», 2009. 172 с.

32. Аріон О.В., Уліганець С.І. Географія туризму: навч.-метод. посіб. Київ : ВГЛ «Обрії», 2009. 172 с.
33. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посіб. 2-ге, перероб. і доп. Київ : Альтерпрес РА, 2012. 444 с.
34. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. Київ : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. 130 с.
35. Білоусов О.М., Лугінін О.Є., Морозова О.С., Соколова Л.В. Менеджмент туристичної галузі : підруч. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 5080 с.
36. Бриггс С. Маркетинг в туризмі : пер. со 2-го англ. изд. Київ : Знання, 2005. 358 с.
37. Бриль К.Г. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Інноваційні технології в туризмі» для студентів всіх форм навчання спеціальності 242 «Туризм». Чернігів : ЧНТУ, 2017. 104 с.
38. Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності : навч.-метод. посіб. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2014. 168 с.
39. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг : навч. посіб. / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2013. 202 с.
40. Гаврилов В.П. Інформаційні системи і технології в туризмі : навч. посіб. [для студентів напряму підготовки 6.140103 «Туризм»]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 168 с.
41. Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 178 с.
42. Голод А. Феленчак Ю. Страхування в туристичній діяльності : навч. посіб. : у 2 ч. Львів : ЛДУФК, 2016. 156 с.
43. Голубко В., Качарба С., Середняк А. Історичне краєзнавство : навч. посіб. Ч. І. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 130 с.
44. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 286 с.
45. Економіка і організація інноваційної діяльності: підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан [та ін.] ; за ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. Київ : ВД «Професіонал», 2004.
46. Кіріяджи В.В. Правове регулювання галузей турбизнесу: учбов. посіб. Донецьк: ДІТБ, 2002. 339 с.
47. Козловський Є.В. Правове регулювання туристичної діяльності :

навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2015. 272 с.

48. Король О.Д., Крачило М.П. Менеджмент туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2009. 248 с., іл.(Вища освіта ХХІ століття).

49. Кубах А.І, Коляда Т.А., Харитонов О.В. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб. Харків: ХНАМГ. 2010. 282 с.

50. Кудла Н.Є. Менеджмент туристичного підприємства : підруч. Київ : Знання, 2012. 343 с.

51. Ладиженська Р.С. Конспект лекцій з дисципліни «Технологія обслуговування в готелях і туркомплексах» (для студентів 4 курсу усіх форм навчання за напрямом підготовки «Менеджмент»); Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2010. 254 с.

52. Любіцева О.О. Методика розробки турів: навч. посіб. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Альтерпрес, 2008. 300 с.

53. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). Київ : Альтерпрес, 2002. 436 с.

54. Мальська М.П., Антонюк Н.В. Міжнародний туризм і сфера послуг : підруч. Київ, 2008. 661 с.

55. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 343 с.

56. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 368 с.

57. Невенченко, А.І. Інфраструктура туризму : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. 95 с.

58. Організація готельного обслуговування : підруч. / М.П. Мальська, І.Г. Пандяк. Київ, 2011. 366 с.

59. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави: міжнародний, національний, регіональний досвід : монографія / кол. авт., за ред. А.Ю. Парфіненка. Харків :ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. 280 с.

60. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2003. 352 с.

61. Писаревський І.М., Погасій С.О., Покоłodна М.М. та ін. Організація туризму : підруч. / за ред. І.М. Писаревського. Харків : ХНАМГ, 2008. 541 с.

62. Покоłodна М.М. Організація екскурсійної діяльності : підруч. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова, 2017. 180 с.

63. Правове регулювання туристичної діяльності : навч. посіб. / Г.М. Брусільцева, О.Г. Зима. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2019. 214 с.

64. Правик Ю.М. Маркетинг туризму : підруч. Київ : Знання, 2008. 303 с.

65. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні : Збірник

нормативно-правових актів / під заг. ред. проф. В.К. Федорченка; Київ. ун-т туризму, економіки і права. К. : Юрінком Інтер, 2002. 640 с.

66. Руденко В.П., Вацеба В.Я., Підгірна В.Н., Цепенда М.В. та ін. Менеджмент туристичної індустрії : підруч. у 3-х частинах. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2019. 504 с.

67. Тонкошкур М.В., Абрамов В.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Організація туризму» (Основи туризмознавства) (для студентів 1-2 курсу денної та заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.140103 – Туризм), Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. 134 с.

68. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / за ред. В.Ф. Семенова. Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. – 340 с.

69. Управління якістю в туризмі : конспект лекцій / З.Р. Шайхлісламов ; Харків. торгов.-економ. ін-т КНТЕУ. Харків : ХТЕІ, 2016. 206 с.

70. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорови Т.А. та ін. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навч. посіб. Київ : «Кондор», 2004. 166 с.

71. Чагайда І.М., Грибакова С.В. Екскурсознавство : навч. посіб. Київ : «Кондор», 2004. 204 с.

72. Шаповалов А.Л., Костенко О.Б., Кузьмичова К.В. Конспект лекцій з дисциплін: «Інформаційні системи і технології в туризмі» (для студ. 4 курсу заоч. форми навч. за напрямом 6.020102 «Туризм») і «Інформаційні технології в готельному та ресторанному бізнесі» (для студ. 3 курсу заоч. форми навч. за напрямом 6.140101 «Готельно-ресторанна справа») ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2012. 53 с.

Інформаційні ресурси

73. Батир Ю.Г., Лопатченко І.М., Помаза-Пономаренко А.Л., Статівка О.М. Державне регулювання сталого розвитку туризму в Україні // Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»). 2020. – № 2 (13). URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12180/1/P-PLBS.pdf>.

74. Інфраструктура туризму: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладачі: О. В. Поступна, Н. А. Леоненко (теми 1, 6, 11, 12). Харків : НУЦЗУ, 2020. – 233 с. URL : http://nnvc.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-menedzhmenta/Lekcii/INFRASTRUKTURA_TURIZMU_KONSP_EKT_LEKCIJ.pdf.

75. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни /

Укладач О. В. Поступна. – Х. : НУЦЗУ, 2021. URL : <http://nnvc.nuczu.edu.ua/uk/kafedry/kafedra-menedzhmenta>.

76. Леоненко Н.А. Економічний механізм державного регулювання туристичної сфери України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування* : електрон. наук. фах. вид. Херсон. нац. техн. ун-ту. 2019. № 1. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

77. Менеджмент з туризму: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач О. В. Поступна. Харків : НУЦЗУ, 2020. – 235 с. URL : http://nnvc.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-menedzhmenta/Lekcii/MENEDZHMENT_Z_TURIZMU_KONSPEKT_LEKCIJ.pdf.

78. Помаза-Пономаренко А.Л., Батир Ю.Г., Лопатченко І.М., Шевчук Ю.Р., Чечета К.О., Філенко Д.С. Євроінтеграція України, захист прав її громадян і розвиток туризму як стратегічні напрями державної політики // Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»). 2020. № 2 (13). URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11966/3/P-PBL.pdf>.

79. Поступна О.В., Іович Р.І. Зарубіжний досвід створення доступного середовища для інклюзивних туристів. *Публічне управління в Україні: теорія, практика, інновації* (збірник тез наук.-практ. конф. за результатами стажування та практики в органах публічної влади). Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. URL : <https://kbuara.kh.ua/wp-content/themes/kbuara/publications/mk/doc/2-2020/1-2.pdf>.

80. Поступна О.В., Іович Р.І. Проблемні питання правового регулювання інклюзивного туризму в Україні. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика* : матеріали XI наук.-практ. конф. 12 груд. 2019 р., м. Дніпро / за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 102-105. URL : http://www.dbuara.dp.ua/konf/konf_dridu/Conference_pei_12_12_2019.pdf.

81. Leonenko N. Modern development of the tourist sphere as a factor of economic security of the state. *EAST JOURNAL OF SECURITY STUDIES*. 2019. 4 (1). P. 46–55. URL : <https://ejss.nuczu.edu.ua/index.php/ejss/article/view/8>.

82. Бухгалтерський облік : підруч. / В.Ф. Максимова. URL : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/506/1/Максімова%20В.Ф.%20%20Бухгалтерський%20облік%20підручник.pdf>.

83. Бухгалтерський облік : підруч. / Р.Ф. Бруханський. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/8959/1/Бруханський%20Р.%20Ф.%20Бухгалтерський%20облік.%20Підручник%20С%20202016.pdf>.

84. Інвентаризація каси та бланків суворої звітності. URL : <http://www.dtkk.com.ua/show/1cid02467.html>.

85. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

86. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

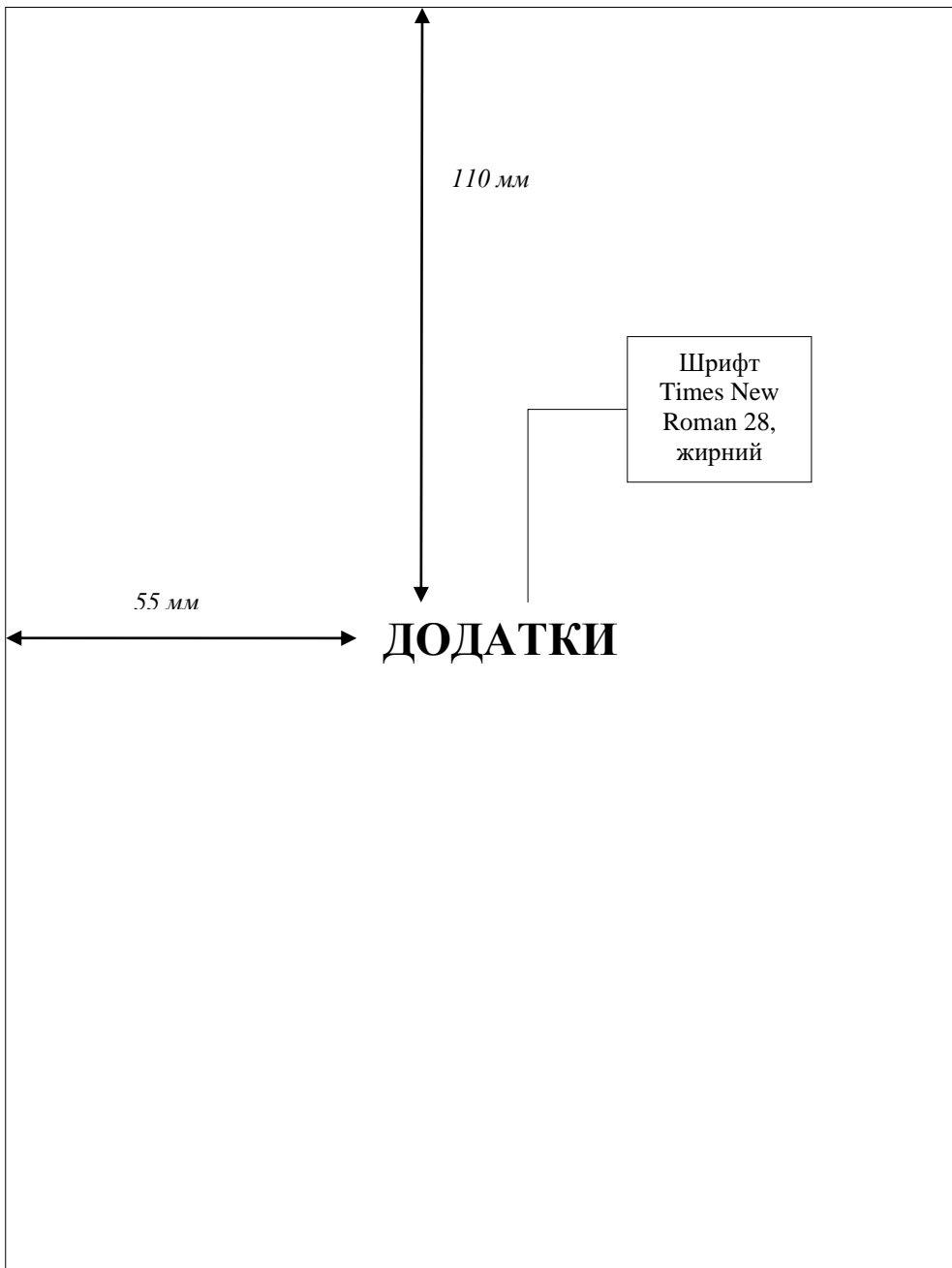
87. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору : наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 р. № 11. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text>.

88. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 [зі змін. і доп.]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

89. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.

90. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>.

91. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

Додаток А
Зразок

Завідувачу кафедри менеджменту
факультету управління та безпеки
населення Національного університету
цивільного захисту України

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

здобувача вищої освіти
першого рівня вищої освіти (бакалавр)
спеціальності 242 «Туризм»
_____ форми навчання
(очної або заочної)

_____ (прізвище та ім'я здобувача)

курс ____ група _____

тел. _____

e- mail: _____

ЗАЯВА

Прошу затвердити за кафедрою менеджменту тему кваліфікаційної роботи « _____ »
та призначити керівником кваліфікаційної роботи – _____

_____ (прізвище, ім'я та по батькові науково-педагогічного працівника, науковий ступінь, вчене звання)

« ____ » _____ 2021 р.

_____ (підпис здобувача)

ПОГОДЖЕНО

Завідувач кафедри менеджменту

_____ (підпис)

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« ____ » _____ 202__ р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет (підрозділ)	факультет управління та безпеки населення
Кафедра	менеджменту
Галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
Спеціальність	242 «Туризм»
Освітньо-професійна програма	«Туризм»
Рівень вищої освіти	бакалавр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту

_____
(підпис)_____
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«__» _____ 202__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Туристські ресурси Київської області»
(назва теми кваліфікаційної роботи)

Виконав: здобувач вищої освіти

___ курсу _____ групи

_____
(прізвище, ім'я та по батькові здобувача)

Керівник – _____

(посада, вчене звання,

_____
науковий ступінь, прізвище та ініціали)

м. Харків – 202__ рік

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет (підрозділ)	факультет управління та безпеки населення
Кафедра	менеджменту
Галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
Спеціальність	242 «Туризм»
Освітньо-професійна програма	«Туризм»
Рівень вищої освіти	бакалавр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«__» _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ**НА ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом НУЦЗ України від «__» _____ 20__ року № ____.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи _____

3. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах: _____

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень/слайдів): _____

6. Консультанти за розділами кваліфікаційної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва заходів кваліфікаційної роботи	Строк виконання заходів роботи	Відмітка про виконання
1.	Визначення тематики, вибір наукового керівника, уточнення теми		
2.	Затвердження плану роботи, збір матеріалів до написання роботи		
3.	Написання тексту I розділу роботи та надання керівнику для перевірки		
4.	Написання тексту II розділу роботи та надання керівнику для перевірки		
5.	Написання тексту III розділу роботи та надання керівнику для перевірки		
6.	Написання вступу та висновків роботи, оформлення списку використаних джерел згідно вимог. Надання роботи керівнику для перевірки		
7.	Представлення роботи на кафедру для її попереднього розгляду та отримання допуску до захисту		
8.	Усунення зауважень, оформлення роботи відповідно до вимог, підготовка супровідних документів		
9.	Подача оригіналу роботи й пакету документів на кафедру. Перевірка оригіналу роботи на наявність академічного плагіату		
10.	Підготовка доповіді та презентації матеріалів роботи до захисту		

**Завдання одержав
здобувач вищої освіти**

_____ (підпис) _____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

**Завдання надав
керівник роботи**

_____ (підпис) _____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Національного університету цивільного захисту України _____

_____ (прізвище, ім'я та по батькові здобувача)

на тему « _____ ».

_____ (назва теми кваліфікаційної роботи)

Метою кваліфікаційної роботи є _____.

Об'єктом дослідження є _____.

Предметом – _____.

У кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні основи _____

Здійснено аналіз сучасного стану _____

В роботі запропоновано напрями вдосконалення _____

Виконані в роботі дослідження та рекомендації мають практичну цінність при їх впровадженні, що полягають у можливості використання _____

Основні результати кваліфікаційної роботи опубліковані у таких виданнях:

1. _____;
2. _____.

ВІДГУК

керівника на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Національного університету цивільного захисту України

_____ (прізвище, ім'я та по батькові здобувача)

за темою: « _____ »
(назва теми роботи)

Актуальність даної теми полягає в _____

_____
_____
_____.

У кваліфікаційній роботі здобувача _____ розкрито теоретичні
(прізвище та ініціали здобувача)
основи _____

Також у роботі здійснено аналіз сучасного стану _____
_____
_____
_____
_____.

Під час підготовки кваліфікаційної роботи _____
(прізвище та ініціали здобувача)

виявила знання з туризмознавства, фінансово-економічної та адміністративно-управлінської діяльності в галузі туризму, менеджменту туризму, стратегічного управління, електронного врядування, а також продемонструвала уміння узагальнювати літературні джерела, здібності до обґрунтування пропозицій на підставі проведеного дослідження.

Робота структурована добре, виконана своєчасно, самостійно, забезпечує повне розкриття теми і містить елементи новизни.

Вважаю, що кваліфікаційна робота _____ відповідає вимогам,
(прізвище та ініціали здобувача)

що висуваються до робіт такого рівня, та може бути прийнята до захисту перед державною екзаменаційною комісією.

Керівник кваліфікаційної роботи –

_____ (посада, науковий ступінь,

_____ вчене звання, якщо є,

_____ особи, яка підписує рецензію)

_____ (підпис)

_____ (ініціали і прізвище)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Національного університету цивільного захисту України

_____ (прізвище, ім'я та по батькові здобувача)

за темою « _____ »
(назва теми роботи)

У кваліфікаційній роботі здобувача _____ здійснено науково
(прізвище та ініціали здобувача)
обґрунтування теоретичних основ _____
та розроблено методичні рекомендації з удосконалення _____.
У першому розділі розкрито теоретичні основи _____

_____

У другому розділі проаналізовано сучасний стан _____
_____

У третьому розділі запропоновано напрями вдосконалення _____
_____

Результати дослідження, теоретичні та практичні висновки можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти за програмами підготовки здобувачів за спеціальністю «Туризм», зокрема при розробці та викладанні навчальних дисциплін обов'язкової загальної та/або вибіркової компоненти освітньо-професійної програми «Туризм», а також в роботі підприємств туристичної індустрії _____

(конкретизувати рекомендацію)

В цілому потрібно зазначити, що кваліфікаційна робота _____
(прізвище та ініціали здобувача)
за темою: « _____ »
(назва теми роботи)

відповідає вимогам, які пред'являються до робіт такого роду, заслуговує позитивної оцінки, а її автор заслуговує присудження освітньої кваліфікації «бакалавр з туризму».

_____ (посада, науковий ступінь,

_____ вчене звання, якщо є,

_____ особи, яка підписує рецензію)
Місце для печатки

_____ (підпис)

_____ (ініціали і прізвище)

**Національному університету
цивільного захисту України**

ДОВІДКА

Видана _____,
(прізвище, ім'я та по батькові здобувача)
здобувачу вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Національного університету цивільного захисту України, який здобуває освіту за спеціальністю 242 «Туризм», про те, що викладені в її(його) кваліфікаційній роботі « _____ »
(назва теми кваліфікаційної роботи)
пропозиції мають практичне значення і будуть використані в роботі _____
_____
(назва підприємства туристичної індустрії та місце його знаходження (адреса))
Особливої уваги заслуговує _____
_____
(вказати конкретні результати роботи, які є найбільш вагомими для туристичної діяльності)
_____.

Директор
підприємства туристичної
індустрії
(посада особи, яка підписує документ)

_____ (підпис)

_____ (Власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Місце для печатки установи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	5
1.1. Географічне положення	5
1.2. Історична довідка	8
1.3. Київ – туристичний центр світового значення	11
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	14
2.1. Природно-рекреаційні ресурси	14
2.2. Історико-культурні ресурси	17
2.3. Туристська інфраструктура	20
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	23
3.1. Пропозиції з раціоналізації використання туристських ресурсів....	23
3.2. Розробка туристського туру	26
3.3. Оцінка ефективності розробленого туру.....	29
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
ДОДАТКИ.....	35

ВСТУП

Київська область є досить перспективною для розвитку туризму, а саме наявність сприятливого клімату, численних водних об'єктів, історичних пам'яток, мальовничих ландшафтів, чистого повітря, привабливих туристичних маршрутів, збережені національні традиції і фольклор, архітектурні пам'ятки, рекреаційні можливості. В області є 30 готелів, функціонують санаторії, будинки і бази відпочинку, дитячі табори. Серед курортів найважливішими є Біла Церква, Ворзель, Ірпінь, Конча-Заспа. Рекреаційно-оздоровче значення мають також курортні місцевості – Пірнове, Лютіж, Клавдієво-Тарасове, Буча. Діють 16 музеїв, у тому числі три заповідники – історико-етнографічний «Переаслав», музей-заповідник «Битва за Київ» у с. Нові Петрівці, історико-культурний заповідник у м. Вижгороді. Цікавий і цінний матеріал зібраний у Білоцерківському і Фастівському краєзнавчих, Яготинському історичному музеях. У с. Мар'янівка створено музей-садиба видатного співака І. Козловського. 211 нерухомих пам'яток області внесено до Державного реєстру національного культурного надбання. Багато населених пунктів Київщини мають давню історію, насичену подіями. Однак при цьому існує низка проблем, які потребують радикального вирішення для подальшого розвитку туризму на даній території, що і визначило тему дослідження.

Різноманітні аспекти ресурсно-рекреаційної проблематики висвітлюються в публікаціях О. Бейдика, Ж. Бучко, В. Гетьмана, М. Голубця, Г. Гребенник, С. Домбровської, О. Короля, М. Крачила, С. Майстра, В. Руденка, О. Топчієва, А. Третьяка, Ю. Туниці, В. Шведун та ін.

Дослідження рекреаційного потенціалу окремих регіонів України висвітлені у публікаціях Д. Бабміндри, О. Гринок, М. Долішнього, М. Костиці, В. Мацоли, Н. Нудельмана, О. Токаревої, Н. Фоменка та інших, однак вирішення даного питання залишається актуальним і на далі.

Мета роботи полягає у дослідженні сучасного стану туристсько-рекреаційних ресурсів Київської області та розробленні теоретичних і практичних рекомендацій щодо перспектив розвитку туризму на цій території.

Необхідність досягнення поставленої мети зумовила визначення та вирішення таких завдань:

- розкрити теоретичні основи розвитку туристсько-рекреаційних ресурсів Київської області;
- надати загальну характеристику туристсько-рекреаційного потенціалу Київської області;
- визначити перспективи розвитку туризму в Київській області.

Об'єктом дослідження є туристсько-рекреаційні ресурси Київської області.

Предмет дослідження – перспективи розвитку туризму в Київській області.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань було використано такі методи: єдності історичного й логічного (узагальнення теоретичних основ розвитку туристсько-рекреаційних ресурсів Київської області); компаративного аналізу (дослідження сучасного стану туристсько-рекреаційних ресурсів Київської області); індукції та дедукції (визначити перспективи розвитку туризму в Київській області); абстрактно-логічний метод (узагальнення теоретичних напрацювань, пошуку перспективних напрямів розвитку туризму в Київській області).

Інформаційною базою роботи є вітчизняні та зарубіжні наукові публікації, довідкова література, правові та проєктні документи, статистичні та аналітичні дані профільних міністерств України, органів державного управління, органів місцевого самоврядування та громадських організацій Київської області.

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає в розробленні та обґрунтуванні теоретичних і практичних рекомендацій щодо перспектив розвитку туризму в Київській області.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання матеріалів дослідження в освітньому процесі закладів вищої освіти за програмами підготовки здобувачів за спеціальністю «Туризм», зокрема при розробці та викладанні навчальних дисциплін обов'язкової загальної та/або вибіркової компоненти освітньо-професійної програми «Туризм». Також пропозиції з раціоналізації використання туристських ресурсів можуть бути використанні в роботі підприємств туристичної індустрії, які надають послуги щодо формування турів до туристичних об'єктів і територій Київської області.

Апробація результатів роботи і публікації. Пропозиції щодо визначення перспектив розвитку туризму у Київській області були розглянуті на засіданні кафедри менеджменту факультету управління та безпеки населення Національного університету цивільного захисту України 7 жовтня 2021 р.

Тези доповіді «Стратегія розвитку туристичної дестинації Київської області» були висвітлені на III Всеукраїнській науково-практичній конференції (за міжнародною участю) «Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія та практика», що відбулася 8 грудня 2020 р. у м. Полтава.

ВИСНОВКИ

Основні результати та висновки роботи можна узагальнити в наступних положеннях.

1. В роботі розкрито теоретичні основи розвитку туристсько-рекреаційних ресурсів Київської області. Область має об'єктивні і вагомі передумови для її розвитку: природно-кліматичний потенціал, мальовничі ландшафти, чисте повітря, привабливі туристичні маршрути, збережені національні традиції і фольклор, архітектурні пам'ятки, рекреаційні можливості. Також Київщина має величезні можливості для розвитку туризму: видатні гідрологічні, геологічні та біологічні пам'ятки природи, багате історичне минуле краю, численні пам'ятки історії та культури, курортні комплекси, десятки унікальних виробництв.

2. Надано загальну характеристику туристсько-рекреаційного потенціалу Київської області. Виявлено низку закономірностей, серед яких – реалізація туристичного бізнесу неможлива без наявності туристсько-рекреаційних ресурсів, до яких можна віднести природно-кліматичні, історико-культурні та туристичну інфраструктуру. Рекреаційна діяльність є головною умовою для повноцінного існування людини, стає засобом компенсації напруги, відновлення працездатності і умовою самого продовження виробництва. Для того, щоб раціонально використовувати рекреаційні ресурси, необхідна певна систематизація та методологічна оцінка, які б допомогли при територіальній організації рекреаційної діяльності, формування рекреаційних центрів, на їх спеціалізацію та економічну ефективність.

3. Визначено перспективи розвитку туризму в Київській області. Доведено, що для подальшого розвитку туризму у Київській області необхідна підтримка в першу чергу з боку держави, що являє собою діяльність з розвитку туристичної індустрії і суб'єктів туристичного ринку, вдосконалення форм туристичного обслуговування громадян і зміцнення на їх основі свого політичного, економічного та соціального потенціалу, оскільки Київська область має значний для цього потенціал.

4. В роботі розроблено та запропоновано програму туру по Київщині – програма одноденного туру «На південь Київщини (Буки-Пархомівка-Фастів)». Програма включає 3 факультативних екскурсії з професійним екскурсоводом, які реалізуються туристами за додаткову плату; транспорт, яким здійснюється переміщення туристів, – туристичний автобус NEOPLAN N212 – 1998 року випуску, розрахований на 36 пасажирських місця. Також

проведено оцінку ефективність нового туристичного продукту за допомогою показників: чиста рентабельність продажу і чиста рентабельність витрат. Результати дослідження свідчать про те, що розроблений тур є достатньо ефективним і доцільним для впровадження в практику діяльності туристських підприємств.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Здобувач вищої освіти _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

Рівень вищої освіти _____, навчається до захисту кваліфікаційної роботи за спеціальністю 242 «Туризм» за освітньо-професійною програмою «Туризм» на тему: _____

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Довідка про успішність

_____ за період навчання,
(прізвище та ініціали здобувача вищої освіти)

з 20__ року до 20__ року повністю виконав навчальний план за освітньою програмою з таким розподілом оцінок:

100-бальна шкала	у %
90-100	
80-89	
65-79	
55-64	
50-54	

Начальник факультету управління та безпеки населення _____
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«__» _____ 202__ року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти _____ розглянута
(прізвище та ініціали)

кафедрою менеджменту та перевірена на унікальність, яка склала __%, протокол від _____ 20__ року № __, допускається до захисту кваліфікаційної роботи в екзаменаційній комісії _____.

Завідувач кафедри менеджменту _____
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«__» _____ 202__ року

**Приклади оформлення бібліографічних записів
у списку використаних джерел**

1 автор (без редактора)	Домбровська С. М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»]. Харків : НУЦЗУ, 2019. 319 с. Леоненко Н. А. Державне регулювання туристичної сфери: теорія, методологія, практика : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2021. 324 с.
1 автор (із редактором)	Воробей П. А. Кримінальна відповідальність за незаконну торговельну діяльність : монографія / за ред. В. К. Матвійчука. Київ : Укр. академія внутр. справ, 1996. 116 с.
2-3 автори (без редактора)	Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музезнавство: навч. посіб. 2-ге, перероб. і доп. Київ : Альтерпрес РА, 2012. 444 с. Домбровська С. М., Поступна О. В., Степанко О. В. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»]. Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. 338 с. Помаза-Пономаренко А. Л., Рибальченко Н. П. Туризм і право на нього : монографія. Харків : НУЦЗ України, 2021. 220 с.
4 і більше авторів (без редактора)	Білоусов О. М., Лугінін О. Є., Морозова О. С., Соколова Л. В. Менеджмент туристичної галузі : підруч. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 580 с. Основи фінансової математики / І. І. Тарасенко та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
2 та більше авторів (із редактором)	Методи підвищення рентабельності виробництва в ринкових умовах / А. І. Гончаренко та ін. ; за ред. М. В. Коломієць. Київ : Знання, 1999. 283 с. Економіка і організація інноваційної діяльності: підруч. / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. ; за ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. Київ : ВД «Професіонал», 2004.
Видання за редакцією, укладачі, упорядники	Менеджмент туризму : опорний конспект лекцій [для студентів усіх форм навчання спеціальності 242 «Туризм»] / укладач О. В. Поступна ; Нац. ун-т цивільного захисту України. Харків : НУЦЗУ, 2020. 318 с. Організація екскурсійної діяльності : конспект лекцій / Н. А. Леоненко. Харків : НУЦЗУ, 2019. 167 с. Рекреаційні комплекси світу : конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач А. Л. Помаза-Пономаренко. Харків : НУЦЗУ, 2020. 154 с.

Автор і перекладач	Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Колективний автор / без автора (збірники, матеріали конференцій)	Особливості формування та реалізації туристичної політики держави: міжнародний, національний, регіональний досвід : монографія / кол. авт., за ред. А. Ю. Парфіненка. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. 280 с. Історія фінансової думки. Вип. II. Київ, 2012. 464 с. Порівняльне публічне управління та адміністрування : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 травня 2021 р. / за заг. ред. Н. М. Колісніченко. Одеса : Вид-во: ОРІДУ НАДУ, 2021. 257 с.
Багатомне видання	Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології: вибрані твори. Київ : Рад. школа, 1983. Т. 1. 480 с. Юридична енциклопедія : у 6 т. / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2001. К – М. Т. 3. 792 с. Енциклопедія історії України : в 10 т. / ред. рада : В. М. Литвин (гол.) та ін. ; Ін-т історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2005. Т. 9. 300 с.
Електронні ресурси	Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: http://www.nas.gov.ua/publications (дата звернення: 19.03.2021). Батир Ю. Г., Лопатченко І. М., Помаза-Пономаренко А. Л., Статівка О. М. Державне регулювання сталого розвитку туризму в Україні // Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія «Державне управління»). 2020. – № 2 (13). URL: http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12180/1/P-PLBS.pdf . Леоненко Н. А. Економічний механізм державного регулювання туристичної сфери України. <i>Теорія та практика державного управління місцевого самоврядування</i> : електрон. наук. фах. вид. Херсон. нац. техн. ун-ту. 2019. № 1. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua . Інфраструктура туризму: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладачі: О. В. Поступна, Н. А. Леоненко (теми 1, 6, 11, 12). Харків : НУЦЗУ, 2020. – 233 с. URL : http://nnvc.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedramenedzhmenta/Lekcii/INFRASTRUKTURA_TURIZMU_KON_SPEKT_LEKCIJ.pdf . Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text . Кожухівський А. Д. Імітаційне моделювання систем масового

	обслуговування : практикум / Черкаський держ. технол. ун-т. Черкаси, 2009. 1 електрон. опт. диск (CD-R).
Дисертації та автореферати	Черевко П. П. Створення юридичних осіб приватного права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2008. 225 с. Леоненко Н. А. Механізми державного регулювання туристичної сфери України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління». Харків, 2021. 40 с.
Закони та інші нормативні документи	Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 1996. № 30. Ст. 141. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 26.11.2021). Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 / Президент України. <i>Офіційний вісник Президента України</i> . 2015. № 2. С. 14. Ст. 154. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text (дата звернення: 26.04.2021). Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text (дата звернення: 13.10.2021).
Частина видання	
Розділ книги	Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. <i>Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки</i> : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов. Харків, 2014. С. 213–241.
Статті в журналі, газеті	Леоненко Н. А. Правовий механізм державного регулювання туристичної сфери України. <i>Публічне управління та митне адміністрування</i> . Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів, 2019. № 1 (20). С. 69–75. Тюріна Д. М., Єрмоленко О. К. Структурне моделювання облікової політики підприємства. <i>Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка</i> . 2018. Т. 23. Вип. 2. С. 124–127. Тюріна Д. М., Шум М. А. Організаційні аспекти підвищення аналітичних можливостей бухгалтерської фінансової звітності. <i>Вісник Одеського національного університету. Серія Економіка</i> . Одеса : ОНУ, 2016. № 4. С. 50–61. Stryzhak Olena, Akhmedova Olena, Leonenko Nelli, Lopatchenko

	Inna, Hrabar Nataliia. Transformation of human capital strategies in the tourism industry under the influence of Economy 4.0. <i>Problems and Perspectives in Management Volume</i> (19) 2021, Issue № 2, pp. 145–156.
Тези доповідей у матеріалах конференцій	<p>Леоненко Н. А. Основні тенденції функціонування внутрішнього туризму в Україні. <i>Можливості, проблеми та перспективи забезпечення сталого розвитку економіки</i> : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф.Ужгород : ВД «Гельветика», 2019. С. 41–43.</p> <p>Поступна О. В. Бенчмаркінг туристичної дестинації Харківської області. <i>Порівняльне публічне управління та адміністрування</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 травня 2021 р. / за заг. ред. Н. М. Колісніченко. Одеса : Вид-во: ОРІДУ НАДУ, 2021. С. 96–102.</p>

ДЛЯ ПОДАТОК

**ЛЕОНЕНКО Неллі Анатоліївна,
ПОСТУПНА Олена Вікторівна,
ТЮРІНА Діна Миколаївна**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання та захисту кваліфікаційної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 24 «Сфера обслуговування»
спеціальності 242 «Туризм»
освітньо-професійної програми «Туризм»